...ې ريپوټ له افترا پرته بل څه نه دي

باب دقضايي حکم د محکوميت دطرلکو الي ۹ برخه کې دقرباب د استيناف محکمې درياست داستهدايي په ورانديز اود لوی څارنوالي د قضايي مقاومت د استهدايي ۹ ايوند چې دمحکوميت په لحاظ د پروان د ... محکمې له خوا د ساتلي شوي پرېکړې دطرلي فوښتنه يې کړې ، لازمي لازيواري وشوې او هم د افغانستان د کارکوونکو د ملي انحصاري د مرکزي شورا د حقوقو د احقاق په باب دملي شورا استهدايي له په پيلمازني سره طرګنده شوه چې د اساسي قانون د ۱۲۰ مادې له حکم سره سم دملو يوالو دعواو دطرلي مرجع چې دتحقيقي او حکمي اشخاصو له خوا ورانديز شي، محکمې دي له دې امله کولای شي د څېلې فوښتنې په باب ايونډي واکمنې محکمې له مراجعه وکړي په همدې ترتيب د عالي شورا په فوښتنه کې د قضايي کادر د درجې د ثبيت د کمېسيون نظر په پام کې نيولو سره دقضايي کادر د حقوقو او امتيازونو له طرزي سره سم د پنځو تنو قاضيانو دقضايي کادر لوړېدل تصويب شول

باختر

کوم ناروغ ته د روژې خوړل روا دي ؟ (۲ مخ)

د جرګو جوړول زموږ د ټولنې سره اړتيا ده (۲ مخ)

د روژې په مبارکه مياشت کې بايد له اړو اړګرو سره مرسته وشي (۲ مخ)

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا دورل (۱ مخ)

Ketabton.com

د تخار ښاروالۍ ... د پوهنې پر احيا غواړي

د جمهوري رياست لومړي مرستيال مارشال محمد قسيم فهيم پرون د تخار ولايت له يو شمير عالمانو ، سپين ږيرو ، استادانو او د پوهنې له مسوولينو سره وکتل . دجمهوري رياست مطبوعاتي دفتر باختر اژانس ته خبر ورکړ ، د دغې کتنې په بهير کې دجمهوري رياست لومړي مرستيال د پوهنې کارکوونکي ...

چندې هلو ځلو هيله وکړه. دجمهوري رياست لومړي مرستيال زياته کړه دهيواد راتلونکي په پوهو او زده کړې خاوندو ځوانانو پورې اړه لري او موږ هغه وخت شمعور او پرمختللي هيواد خاوندان کېږو چې دپوهنې کارکوونکي په خپلو دندو کې هغه ارتقاء وکړي په دې کتنه کې ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرمقاله

د ترهګرۍ پر ضد د مبارزې او سولې لپاره د سعودي د پاچا رول

د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس ښاغلي حامد کرزي د سعودي له پاچا او له خادم الحرمین الشریفین څخه هیله وکړه، چې د پاکستان حکومت له ترهګرۍ سره ګډې مبارزې او له افغان سولې سره مرستې ته راوبولي. حامد کرزي د خادم الحرمین الشریفین اعلیحضرت ملک عبدالله بن عبدالعزیز ال سعود ته وویل: «لکه تاسو اعلیحضرت چې په جریان کې یاست زموږ په ګاونډي هېواد پاکستان کې جلالتماب محمد نوازشریف د انتخاباتو په نتیجه کې د صدراعظم په توګه وټاکل شو او نوی حکومت یې منځ ته راوړ، افغان دولت په پاکستان کې د انتخاباتو د کامیاب بهیر د هرکلي ترڅنګ د پاکستان له نوي حکومت سره د ګډې سوله ییزې راتلونکې لپاره د هر ډول همکاریو اعلان وکړ. موږ لکه د تېر په شان یقین لرو چې د پاکستان او افغانستان دواړه مسلمان او ګاونډي هېوادونه یو شان د تروریزم له ګواښ سره مخامخ دي، له بده مرغه دلته له تروریزم او د اسلام د مقدس دین له نامه څخه ناوړه ګټه پورته کېږي او د اسلام ضد اعمال د اسلام په نوم ترسره کوي. اعلیحضرت خادم الحرمین الشریفین! په اسلامي نړۍ کې ستاسو اعلیحضرت درناوي او اغېز او په پاکستان کې د نوي حکومت منځ ته راتلل د نوي فرصت په توګه موږ ته دا هیله راکوي چې ستاسو اعلیحضرت د لارښوونو په رڼا کې خپل ستر هدف یعنې د تروریزم پر ضد د افغانستان او پاکستان یو لاس کېدو ته رسېدلی شو چې دواړه ولسونه په سوله او امن کې د ورورۍ او ښه ګاونډیتوب ژوند وکړي. افغانان په دې برخه کې یو وار بیا ستاسو اعلیحضرت د لارښوونو او مرستو غوښتونکي دي چې د هغو له برکته افغانستان پاکستان او سیمې ته سوله او ثبات راشي.» حامد کرزي په داسې حال کې د سعودي له پاچا څخه د ترهګرۍ او اورپکو پر ضد له پاکستانه د مبارزې او له افغان حکومت سره د پاکستان له خوا د سولې په برخه کې د مرستې غوښتنه کوي، چې د پاکستان او نورو مغرضینو د ناوړو هڅو له امله د سولې پر سر د خبرو لپاره د طالبانو د قطر دفتر بې اغېزې او له پامه ولوېد او دغه راز پاکستان لا هم د خپلو موخو لپاره ترهګر او اورپکي روزي او هم یې مخې ګرځندۍ کړي، چې د افغان سولې لړۍ په پرله پسې توګه ناکامه کړي او پر طالبانو فشار راوړي، چې له افغان حکومت سره سوله ونه کړي، د دې ترڅنګ په قطر کې هم پاکستان له طالبانو او امریکا سره د افغان سولې تر نامه لاندې د افغانستان د تجزیې لپاره معاملې پیل کړې، خو ژر یې مخنیوی وشو، په همداسې حال کې د سعودي عربستان پاچا کېدای شي په منځګړیتوب وکړي او د حرمین الشریفین د خادم په توګه هغه ته ټول مسلمانان هیله لري او خبره یې مخکې نه نه غورځوي، له همدې امله افغان حکومت ډېره د وخته دا هیله لرله، چې د قطر پر ځای سعودي عربستان د سولې د خبرو د منځګړیتوب کړی وای، نو هیله ده، چې د سعودي پاچا او د حرمین الشریفین خادم په دې اړه خپل رول په ښه توګه ولوبوي او پاکستان لومړی له ترهګرۍ سره اغېزمنې مبارزې ته وهڅوي او بیا یې د افغان سولې لپاره مرستې ته اړ کړي، ځکه په اوسني ناورینځپالي کې هم افغانان او هم پاکستانیان له سخت ناورین سره مخ دي او هم د اسلام له سپېڅلي نامه څخه ناوړه ګټې پورته کېږي.

کومو ښځو ته روژه خوړل روا دي

احمد زلمي ښهار

دا خو روښانه ده، چې د حیض او نفاس په وخت کې ښځو ته د روژې خوړل روا دي، خو د دې تر څنګ هغه ناروغان، چې ناروغي یې اوږده او سخته وي او یا هم هغه کسان، چې د روژې نیولو په صورت کې ورته سخته او وژونکې ناروغي پیدا کېږي، نو روژه دې نه نیسي او پر ځای دې فدیه راوړي، چې یوه مسکین ته په کافي اندازه د خوراک برابرول او یا هم تر دې زیات څه د هرې یوې روژې په بدل کې پرې فرض ګرځول شوي دي، خو دلته د حیض او نفاس لرونکو ښځو تر څنګ نورې یو شمېر میندې هم شته، چې هغوی ته هم د روژې خوړل روا دي، نو دا کومې میندې دي؟ ځواب جوت دی، الله (ج) روژه اسانه کړې او د روژې نیولو لپاره یې هم مسلمه امت سره جلا کړې دی یعنې پر هغو کسانو یې رحم کړی، چې روژه ورته زیان رسوي، په دې ډله کې یو شمېر میندې هم شته، چې روژه نیول ورته زیان رسوي او باید یې خوري: دا میندې امیدوارې او تی ورکوونکې میندې دي، چې د روژې په وخت کې د ناروغانو غوندې ګڼل کېږي که امیدوارې او یا هم تی ورکوونکې میندې پر خپلو ماشومانو ویرېدلې، چې روژه به ورته ضرر ورسوي او یا به ماشوم ضایع کړي، نو په دې صورت کې هغوی ته روا ده، چې روژه وخوري او بیا یې په وخت سره قضايي راوړي. لړوالۍ ټولنه، ملګري ملتونه او ټول هېوادونه اوس په دې هڅه کې دي، چې د مور او ماشوم ژوند وژغوري. له بده مرغه افغانستان د نړۍ تر ټولو بد هېواد د مور او ماشوم د ژوندانه لپاره او تر څنګ یې ګوله شوی دی، نو دا چې د مور او ماشوم ژوند هم ګڼول شوی وي او هغوی ژوندانه ته ګډ شوی وي، نو هغو امیدوارو او تی ورکوونکو میندو ته، چې روژه یې ماشوم ته زیان رسوي یا یې ماشوم ضایع کېږي او یایې شیدې کمېږي او یا وچېږي، نو هغوی دې روژه وخوري، په دې اړه د؛ کتاب الفقه علی المذهب؛ د لومړي جلد په ۵۷۳ مخ کې پوره دلایل وړاندې شوي او هغه میندې، چې یا امیدواره وي او یا ماشوم ته تی ورکوي او د روژې په نیولو سره دې او ماشوم ته یې زیان اوړي او یا د مور او ماشوم ژوند له خطر سره مخامخ وي، نو روژه دې نه نیسي او د حیض او نفاس لرونکو میندو په څېر دې د روژې قضايي راوړي، دا میندې که څه هم د هغو ناروغانو په شان یادې شوې، چې روژه ورته روا ده، خو قضايي به راوړي نه فدیه، نو چې دا میندې د ناروغانو په څېر یادې شوې، خو هغوی به د حیض او نفاس لرونکو ښځو په شان قضايي راوړي هره امیدواره او تی ورکوونکې مور دې فکر وکړي، چې روژه ورته زیان رسوي او که څنګه ؟ که د روژې په نیولو سره دغو میندو او ماشومانو ته زیان اوښت یعنې ماشوم یې زیانمنېده، پرې یې وچېدې او نور مرضونه ورته پیدا کېدل، نو بیا دې روژه وخوري، خو له دې پرته دې روژه ونیسي او هغوی ته یې خوړل روا نه دي، ځکه ډېرې میندې شته، چې روژه نیول ورته کوم زیان نه اړوي، نه ماشوم ضایع کېږي، نه یې د ماشوم شیدې لږ کېږي او نه هم لوړې ناروغۍ پرې راځي، نو بیا ورته روا نه ده، چې روژه وخوري، خو د حیض او نفاس په موده کې پر ښځو روژه خوړل واجب دي، هغوی په یې هرو مرو خوري او په هغه موقع کې به د هرې یوې خوړلې روژې قضايي راوړي، یعنې د همغو خوړل شویو روژو په اندازه به له سره روژې نیسي ځانته یا هم پر دا ډول ښځو د الله (ج) له خوا رحم شوی، چې په ټه او اسانه موسم کې روژه شي او دا د هغوی اختیار دی، خو قضايي یې پرې واجب ده. قضايي به راوړي، چې هغوی له هم د روژه نیولو په څېر ثواب ورسېږي، نو چې هغوی په رمضان میاشت کې روژه نه نیسي او د رمضان میاشت روژه یې پر ثواب لري، خو دا د الله (ج) رحم دی، چې دا ډول کسان یا ښځې، چې د خوړل شویو روژو په اندازه یا روژې ونیسي او یا یې قضايي راوړي، نو همداسې ثواب ورکوي، لکه، چې د رمضان د میاشتې روژه نیولو ته یې ورکوي که یا هم د رمضان په میاشت کې د حیض او نفاس په وخت کې دا ښځې روژه ونیسي، نو یې ګټې نه ده، هیڅ ګټه یې نشته او روژه یې صحت نه لري، لکه لمونځ یې، چې صحت نه لري، نو همداسې یې روژه هم صحي نه ده، خو د روژې او لمانځه تر منځ یې توپیر دا دی، چې د روژې قضايي پرې واجب ده او د لمانځه قضايي پرې نشته. یعنې د خوړل شویو روژو قضايي به راوړي، خو د ادا شویو لمونځونو قضايي پرې نشته او هغه الله (ج) وربخښلې او هغوی یې لرې معافې کړې دي.

د جرګو جوړول زموږ د ټولنې ستره اړتیا ده

سمیع الله ((سمیع))

جرګه زموږ په تېر پنځه زره کلن تاریخ کې زموږ له پخوانیو او نیکونو څخه راپاتې شوې ستره او با ارزښته عنعنه او دود دی. نه یلې خوا که څېړنه د بشریت پیدایښت اوددغه

دوام له نظر وکړای شي نو له دوو تنو نیولي ترکورنۍ قبیلې اوبالاخره دنړۍ هملتونو ترمنځ دتفاهم اوخبرو دپیل زیه په جرګه پیل شوي او تراوسه پورې یې په پلاپلو بڼو دوام موندلی دی دانه داخبره باید په زغرده سره وکړای شي چې دجرګې دېیل تحفظ دلېوالي

دیموکراسۍ پیلامه ګڼل کېدای شي کله چې انسان پیداشوي اودغه ژبه په خبرو راغلې، نو همدغه دجرګې خبره هم ورسره ملګرې ښکاري جرګې دېوزلنې اصل پرېنسپ زموږ دهېواد په لرغوني تاریخ کې دود موندلی دی چې ددغه دود په دوام زموږ دخلکو هرارخیز ژوند بدلون موندلی دی زموږ په هېواد کې ددولتونو او نظامونو په جوړېدلو سره جرګې هم خپل شکل ته بدلون ورکړی دی او ترننه وارسیدلې ده او ټول ولس په جرګه بدله شویده په هېواد کې دآریایانو دتمدن دانکشاف په بهیر کې په دوه ډوله جرګه رامنځته شویده چې لومړۍ جرګه یې محلي یاکلیوالي جرګه وه چې په کلیو کې به دخلکو ترمنځ کېدله اودخلکو ترمنځ شخړې به په کې هوارېدلې په لوموړۍ جرګه کې به ښځو اونارینه وګډون کاوه دوهمه لویه ولسي جرګه چې دلومړنو توقیلونو مشرانو اوپوهانو په کې ګډون کاوه په نوموړې جرګه کې به دټولنې درالوکنې په اړه پرېکړه کېدله اودولتي واکمن به هم په کې برخه اخیستله، چې واکمن به هم دهمدغې جرګې دپرېکړې له مخې ټاکل کېده که زموږ دهېواد مذهبي بهیرته وکتل شي نو جرګو هم په کې خانګړې برخه درلوده دبودایي مذهب په بهیر کې جرګې هم دود موندلی دی زموږ دهېواد دجرګو په هکله په ۳۹۹ کال کې یو شمېر چینایي سیلاني زیارت کوونکو هم ډېر څه لیکلي دي داسلام په مقدس دین کې جرګه ته خانګړې ارزښت څخه برخمنه ده اودقرآن عظیم الشان سوره الشورې هم په دې برخه کې نازله شویده دنوموړې مبارکې سورې له مخې ټول مسلمانان په خپلو کارونو کې مشورې ته رابلل شوي دي. زموږ ستر پیغمبر اودبشریت لارښود حضرت محمد (ص) دخپل ژوند په ټولو اړخونو کې هڅه کړې چې دمسلمانانو ترمنځ ټولې شخړې دجرګې اومشورې له لارې حل کړې په دغې برخه کې کېدای شي چې له ډېرو بېلګو څخه یادونه وکړو په جرګه کې رای ورکول یو مهم اصل دی او دجرګې ګډون وال مکلفیت لري چې دراپوله اکثریت څخه متابعت وکړي اودهغې ټولې پرېکړې په پوره ډول عملي کړي ولوکه راپه یې هم نه وي ورکړې که داسلام تاریخ ته نظروشي نوداپه ډاګه شي چې زموږ ستر پیغمبر حضرت محمد (ص) له وفات وروسته دخلفای راشدینو په ټاکنه او وروسته داسلامي نړۍ په ټولو شخړو کې له جرګې څخه کار اخیستل شوی اودجرګې پرېکړې یې په ډېر ارزښت او امانت داري سره عملي کړي دي اوزیاتره دغه جرګې به په جومات کې جوړېدلې کله چې دافغانستان خلک داسلام په مقدس دین مشرف شول نودغربیانو په وړاندې یې سیاسي مقاومتونه راپورته کېږي اودغه مقاومتونه دخلکو ترمنځ دجرګو په جوړېدلو سره زور اخلي اوخلک دوسلوال مقاومت په وسیله دبنه هڅول کېږي چې له عربي اشغالګرو څخه خان وژغوري چې د ابومسلم خراساني اویوشمېر نورو نومیالیو شخصیتونو په ګډون عربان دبنه اړکېږي چې له افغانستان څخه خپلې پښې سپکې کړي. ددغو واقعیتونو په رڼا کې جرګه زموږ په تاریخ کې زموږ دخلکو یومنلي دود ګرځول شویدی اوله خاص ارزښت اودرښت څخه برخمنه ده. زموږ دهېواد په تاریخ کې ډېرې سترې تاریخي جرګې رامنځته شویدي چې ډېروستر ویښو اوشخړو ته یې دپای ټکی اېښي دي زموږ خلکو دجرګې پرېکړې په پوره ډول عملي کړېدي اوهېواد یې له سترو غمیزو څخه بچ کړېدي اودېو سوله ییز ژوند لارښوونه یې کړېده. کله چې په هېواد کې کومه شخړه را پیداشوې اویاهېواد دزعامت دټاکلو خبره رامنځته شوې ده نو خلکو نوبو جرګوته مخه کړې ده اودلویو جرګو په جوړولو سره یې خپلې ستونزې ته دحل لاره پیداکړېده. کله چې په ۱۷۰۹ زکال کې دقومونو ترمنځ دهېواد د مشرتابه ټاکلو خبره راپورته شوه لویه جرګه له لارې د قومونو مشران اومخوررا ټول شول اودمشرۍ ټګړی یې دحاجي میرویس خان په سر کېښوده اونوروټولو خلکودجرګې پرېکړې په پوره ډول ومنلې په ۱۷۴۷ زکال کې دکندهار په شېرسرخ کې دلویې جرګې په نرخ کې دقومونو دمشرانو له خوا احمدشاه بابا دهېواد، دواکمن په توګه وټاکل شو دامیرشیرعلیخان دوخت په لویه جرګه کې چې له ۲۰۰۰ څخه زیاتو استازو په کې ګډون درلوده ارزښتناکې مسئلې په کې وڅېړل شوې اوپه ۱۹۱۵ زکال کې دامیر حبیب الله خان دوخت لویه جرګه وه، چې په عمومي ډول له جګړه کې دافغانستان بېطرفي په کې تصویب شوه په ۱۹۱۹ زکال کې دافغانستان دخپلواکۍ له ګټلو وروسته لویه جرګه وه چې دافغانستان اوشوروی اتحاد ترمنځ یې رسماً اړیکي ټینګې کړې دشاه امان الله خان په وخت کې په ۱۹۲۱ زکال داګست په ۷ مه لویه جرګه وه چې په دغې جرګه کې دبرتانیا وړاندیزونه ردشول اودافغانستان اوشوروی اتحاد ترمنځ یې دوستي قرار داد تصویب کړ په ۱۳۰۱ هجري شمسي کې دجلال آباد لویه جرګه وه، چې دافغانستان اساسي نظامنامه (قانون) په کې تصویب شو په دغې جرګه کې پرېکړه وشوه چې په هرو دریو کلونو کې دې په کابل کې لویه جرګه جوړه شي په ۱۳۰۳ لمریز کال کې پاتوړه جرګه جوړه شوه، چې ۱۰۵۲ تنو استازو په کې ګډون درلوده په دغې جرګه کې پر اساسي نظامنامه بیاغوروشو اوریاله دشاه امان الله خان له سفره وروسته په ۱۳۰۷ لمریز کال کې هم لویه جرګه جوړه شوه دشاه امان الله خان له واکمنۍ وروسته هم زموږ په هېواد کې دلویو جرګو جوړېدلو دوام پیداکړی دی په ۱۳۲۰ لمریز کال کې چې د۱۹۴۱ زکال سره سمون خوري دنړېوالې دوهمې جګړې په دوران کې لویه جرګه جوړه شوه په ۱۳۳۴ لمریز کال کې په کابل کې دافغانستان دخلکو منځنۍ لویه جرګه جوړه شوه اودهوت په دفاعي قدرت ټاکیدو شو که خبره رالنډه کړم داعلیحضرت محمدظاهرشاه، دشهیدمحمدداودخان اودلوړه کودتا راوروسته په افغانستان کې د بېلا بېلو نظامونوله خوا لویې جرګې جوړې شوېدي چې وروستۍ جرګه یې په ۱۳۹۰ لمریز کال کې دلړم دمیاشتې په ۲۵ مه په کابل کې دوديزه لویه جرګه وه، چې د۲۰۳۰ تنو استازو ګډون جوړه شوې وه. دغه جرګه له امریکا سره دستراتیژیک تړون دلاسلیک دځرګوالي په هکله وه، چې له غور اوپرېکړو وروسته د۱۳۹۱ لمریز کال دلوېې دمیاشتې په ۱۲ مه د سه شنبې په ورځ په کابل کې دولسمشرحامد کرزي اودامریکا دولسمشراوباما ترمنځ لاسلیک شوه، چې دامنیتي تړون برخه یې دافغانستان اوامریکا ترمنځ دیوړ شرایطو له مخې، همدا اوس تربحث لاندې ده په دغو شرایطو کې ولسمشرحامد کرزي دامریکا له لوري په افغانستان کې دهوره سولې اوامنیت دټینګښت پر ضمانت ټینګار کوي دولسمشرغوښتنه اوشرایط دافغانستان دخلکو کلکه غوښتنه وه اودافغانستان دولت اوخلک دنوموړو شرایطو په عملي کولو کې دافغانستان ملي حاکمیت اوځمکنۍ بشپړتیاوې اوافغانستان دملي ګټو په نظر کې نیولو سره دیو خپلواک هېواد په توګه ساتلې شي، افغان ولسمشرتل داهڅه کړېده چې له امریکاسره دامنیتي تړون په لاسلیک کې له ډېرې څخه کار وانه خلي دولسمشرددغه دریځ په وړاندې یوشمېر داخلي اوسیاسي ګوندونه داسې فکر اوتبلیغ کوي چې ګنې ولسمشر دامنیتي تړون په سر په وضع شویوشرایطو کې خپل خانته امتیازات غواړي اوبه دې هڅه کې دی چې دولسمشرۍ ټاکنې وځنډوي اودخپل قدرت دوام لا پسې اوږد کړي، ددغه رنګه تبلیغ اوڅرګندونو په څنګ کې دامنیتي تړون دلاسلیک په اړه دلویې جرګې له جوړېدو سره هم خپل مخالفت څرګندوي. ددغه رنګه څرګندونو په څنګ کې افغان ولسمشر حامدکرزي په وار وار ویلي چې په قانوني ډول حق نه لري یا ولسمشرۍ ته خان کاندید کړي. دګوندونو اواپوزیسیون ددغو څرګندونو په اړه دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۱ مه دیکشنبې په ورځ دولسمشرویاند ایمل فیضي په یوه غونډه کې وویل: دروان کال دچنګاښ دمیاشتې په ۲۰ مه دهمکارۍ شورا چې له ۲۲ ګوندونو او ائتلافونو جوړه ده په خپل وروستۍ غونډه کې دراتلونکو ولسمشریزو ټاکنو په اړه خپله اندېښنه په ډاګه کړېده ددغو ګوندونو چاړواکي وایي چې حکومت له امریکا سره دامنیتي تړون په سرلاسلیکولو په باب لویه جرګه رابولي اودخپل واک ددوام په لټه کې دی. ایمل فیضي زیاته کړه دلویې جرګې رابلل څکه مهم دي چې له امریکاسره دامنیتي تړون موضوع یوه تر ټولو مهمه اوداففان ولس دراتلونکې ټاکونکې ده، نودهېواد، له تراویره باید خلک ددې اجازه ولري چې ددغه تړون په اړه خپل نظر څرګند کړي. دلویې جرګې رابلل یوازې دامریکا دامنیتي تړون لپاره دي په اوسنیو حساسو شرایطو کې ددولت له خوا له امریکا سره دامنیتي تړون دلاسلیک اوڅرګنوالي په اړه دلویې جرګې رابلل دافغانستان داساسي قانون اودافغانستان دملي ګټوڅامین خلاف کار نه دي په تېر تاریخ کې هم دوخت دارتیا له مخې دهېواد دمهمو مسئلو په اړه تیرودولتونوهم وخت په وخت لویې جرګې جوړې کړې اودافغانستان نارینه اوښځو په کې خپل نظر څرګند کړی اولازمې پرېکړې یې په کې کړې دي چې بېلګې یې مخکې په ډاګه شوې دهمکارۍ اوسنۍ شورا چې نه یو شمېر ګوندونواودلو ټپلو څخه رامنځته شوې ده باید چې دلویې جرګې له جوړېدو څخه اندېښنه اوویره ونه کړي. اویه دغې جرګه کې دهېواد دلوړوګټو دلا تامین لپاره پوره برخه واخلي اوله خپل دولت سره په دغې برخه کې اوږه ورکړي اوخپلې غوښتنې دخپل ولسمشر ددریځ له پیاوړتیا سره ملګرې کړي. جرګه دافغانستان په تیروپاړلي تاریخ کې دافغانستان دخلکو دسیاسي اومدني ژوندانه دپیل اوپرمختیا یوه نه بېلېدونکې برخه ده. څوچې افغانستان وي اودافغانستان خلک وي نو جرګه به ورسره دهرې ستونزې په حل کې ملګرې وي. داڅکه چې دجرګې ارزښت اودوام زموږ دټولنې دژوندانه بهیر کې یوه ستره اړتیا ده

د روژې په مبارکه میاشت کې باید له اړو وګړو سره مرستې وشي

آبروت

د روژې مبارکه میاشت د اسلام د سپېڅلي دین له پنځو ارکانو څخه یو رکن دی چې هر کال یوه میاشت پر هر بالغ مسلمان باندې د روژې نیول د یو ستر عبادت په شان فرض ګرځول شوي دي. د روژې په نیولو کې ډېر ستر فضیلت پروت دی چې هر مسلمان نه د هغې د نیولو لارښوونه شوې ده. د فضیلت په څنګ کې روژه د برکتونو میاشت هم ده چې ښېګڼې یې ټول مسلمان امت ته رسېږي. د روژې په میاشت کې هر مسلمان اړ دی چې د سهار له سپېده داغه تر ماښامه پورې له هر ډول خوړلو او څښلو څخه ډډه وکړي البته د روژې د نیولو او ماتولو وخت د اسلام د دیني عالمانو له خوا ټاکل کېږي. روژه پر بډای او غریب یو شان فرض ده خو بډایان کولای شي د روژې په میاشت کې د غریبانو پر حال او احوال پام ولري او له خپلو شتو څخه یوه اندازه هغو کسانو ته ورکړي چې د روژه ماتي له پاره څه نه لري دا کار د نیوي او اخروي ډېره ستره ګټه لري. چې الله (ج) یې خپل بنده ته ور په برخه کوي. دغه راز روژتي مسلمان دې تر څنګ چې څه نه خوري او څه نه څښي باید د نورو له غیبت، چغلي او دروغو ویلو څخه په کلکه ډډه وکړي لاس یې باید ناوړو کارونو ته اوږد نه شي او سترګې یې په ناروا کارونو پسې ونه ګرځي، ځکه دا د توبې او عبادت میاشت ده هر مسلمان بنده باید د الله (ج) په عبادت بوخت وي څرګنده چې روژه د عبادتونو او اطاعت میاشت ده هر مسلمان باید دغه راز عبادت او اطاعت ته چمتو او اوسي او یو مسلمان د بل مسلمان خیر او ښېګڼو ته دعا وکړي په ټول عمر، خو په خانګړې توګه په دې میاشت کې باید چانه ضرور ونه رسول شي او د الله (ج) حضور ته هغه بنده ډېر د نیکمرغیو وګرځي چې بل ته یې زیان او ضرر ونه رسوي. څرګنده چې مخکې مو وویل روژه د اسلام د سپېڅلي دین دریم رکن دی او نیول یې فرض دي. روژه د عبادتونو او ښېګڼو میاشت ده روژه دسولې، ډېرو عبادتونو او یوبل ته د مرستې میاشت ده په روژه کې هر څوموره لمونځ چې وشي کټه یې هوموره ډېره ده د قرآن عظیم الشان تلاوت او د تراویحو لمونځ د روژې یوه بله خانګړنه ده د روژې په مبارکه میاشت کې د جنت دروازې خلاصې او روژه د قرآن عظیم الشان د نزول میاشت ده همدارنګه د قدر شپه هم د روژې په میاشت کې څرګندېږي دا ټولې ښېګنې د مسلمان له پاره دي چې د الله (ج) له خوا یې پوزونه شوي نو په هغه څوک دی چې د دغو ټولو ښېګڼو له دنیوي او اخروي ګټو څخه ډېره ګټه اوچته کړي. هر مسلمان دنده لري چې د روژې په میاشت کې له دښمنو او جنګ جګړو څخه لاس واخلي، له دغو ناوړو کارونو څخه لرې والې نه یواځې د روژې په میاشت کې بلکې هر وخت اړین دی چې مسلمان د بل مسلمان پر وړاندې توري نه لاس نکړي خو که چېرته د کال په اوږدو کې د مسلمانو ترمنځ خدای (ج) مه کړه شخړې او یا کومې ناندري رامنځ ته شي نو د روژې مبارکه میاشت د سولې او پخلاینې میاشت هم ده او خوا بدي کسان کولای شي چې په دغې مبارکه میاشت کې یو او بل ته په خلاصه غېږه په اسلامي مینه او ورورولۍ د پخلاینې لاسونه سره ورکړي او پر تېرو خوابدیو او ناخوالو باندې د بطلان کرښه راوباسي دلته اړینه ده چې وواېو افغانستان د اوږدو مودو جګړو قرباني شوي او زموږ دښمنان هم زیار باسي چې د افغانانو په منځ کې جګړې دوام ومومي او د افغانستان د سولې او امنیت په ګډوډولو په دې وزه خپلو ناوړو موخو ته ورسېږي خو که چېرته موږ افغان هر چېرته چې یو او د هېواد په هر ګوټ کې چې ژوند کوو نو ژوند، افغانستان، اسلامیت او انسانیت له موږ څخه غواړي چې د افغانستان د دښمنانو ناوړو موخو ته په سوک خواب وواېو او چاته اجازه ورنکړو چې زموږ پر وینو لوبې وکړي له روژې څخه یوه موخه هم همدغه ده چې مسلمان په سوله او هوسایینه کې ژوند وکړي، دیو او بل حقوقو ته درناوی وکړي له جګړو څخه له ورایه پرته نور هیڅ شی لاس ته نه راځي او هم په دې اوږدو غمیزو کې څه که رارسېدلي ده موږ باید د الله (ج) پر وړاندې زموږ اطاعت زموږ د دنیا او عقبا له پاره د ښېګنو لاره شي له هرې بدۍ څخه پرهېز ددې مبارکې میاشتې غوښتنه ده او په دغه پرهېز سره زموږ عبادت بشپړېږي، نو راځئ د ښکېو لاره خپله کړو له خپلو مسلمانو وروڼو سره مرسته وکړو او له جنګ جګړو څخه لاس پر سر شو دغه راز خدای (ج) دې د روژې ډېر سپېڅلي عبادت د هر چا په نصیب کړي

امین

له ماشومانو سره د بېلابېلو چلندونو پايلې

ژباړه: نعيمه غني

ناسو پوهېږئ چې له ماشومانو سره ستاسو د بېلابېلو چلندونو پايلې به څه وي؟ ډېرې کورنۍ له خپلو ماشومانو سره د خپل تفکراو هغه چلند له مخې چې له خپلو مېندو او پلرونو څخه يې زده کړي، چلند کوي او په خواشينۍ سره ډېرې مېندې او پلرونه په راتلونکي کې کله چې ماشومان يې لوی شي وايي، موږ خپلو ماشومانو ته بد ووډی، کالي او زده کړې ورکړې، نه پوهېږو چې ولې داسې شول؟ دلته د ځينو چلندونو او د هغوی اغېزې او په راتلونکي کې د ماشوم غبرګون د هغوی په وړاندې يادوو.

چلند او پايله يې

که ماشوم تل تر نيوکې لاندې وي، نو هغه د نورو محکومول زده کوي که ماشوم په جنګ کې ژوند وکړي، نو جنګ او ناندرۍ وکړي، نو د ګناه احساس به ورسره مل وي.

که ماشوم په تشويق او ليوالتيا کې رالوی شي، نو ډاډه او په ځان باوري به وي.

که ماشوم د صبر او زغم په چاپېريال کې رالوی شي، نو هغه به هم صبر او زغم زده کړي.

که ماشوم د ستايلو وړ وګرځي، نو قدر پېژندولکی به رالوی شي.

که ماشوم د نورو له تأييد سره رالوی شي، نو د خپل ځان ګرانښت زده کوي.

که ماشوم په پېژندګلوۍ او پوهه کې ژوند وکړي، نو له هدف سره ژوند زده کوي.

که ماشوم په شراکت کې ژوند وکړي، نو هغه ورکړه او سخاوت زده کوي.

که ماشوم په انصاف او شرافت

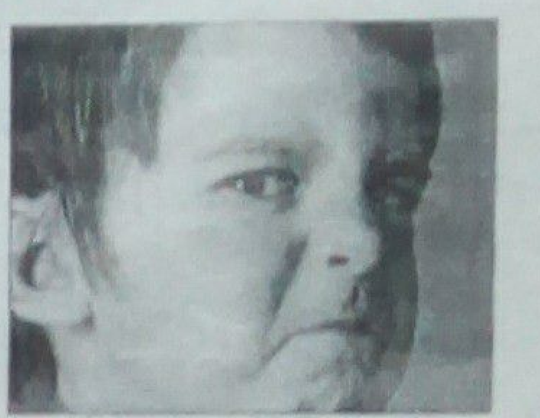

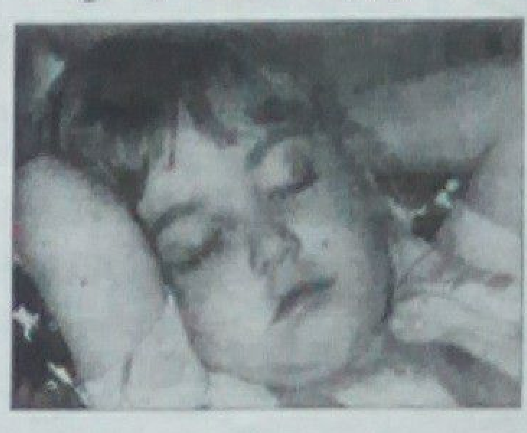

به زده کړي. که ماشوم په وېره کې ژوند وکړي، نو چرتي به رالوی شي.

که ماشوم په زړه سوي او ترحم کې ژوند وکړي، نو د ځان لپاره تأسف زده کوي. که ماشوم په ملامتيا کې رالوی شي يا په بازخواست کې ژوند وکړي، نو شرمېدونکی به وي.

که ماشوم په خجالت کې ژوند کې ژوند وکړي، نو هغه له خپل شاوخوا خلکو سره وفاداري زده کوي. که ماشوم په دوستۍ او ملګرتيا کې رالوی شي، نو هغه دا زده کوي چې نړۍ د ژوند لپاره يو ښايسته ځای دی. که ماشوم په سوله يز چاپېريال کې ژوند وکړي، نو په راتلونکي کې به له رواني روغتيا نه برخمن وي.

روغتيا او ژوند

پې ازموينه او د هغې ډولونه

عطا محمد مياخېل

دا يوه په زړه پورې آزموينه ده چې د بدن د داخلي اجوافو او کانالونو د تفتيش او درملنې لپاره کارول کېږي خو ډوله اندوسکوپي آزموينې د يوه اسطاف فنوونکي پلاستيکي تيوب په واسطه چې په وروستۍ برخه کې يوه نور لرونکې آله لري د اجراء وړ ده او د تومورو آزموينو په مرسته کولای شو د بدن اجواف مستقيما ووينو، له اساحو څخه يو بې واخلو، پوليپونه وباندې لرې کړو او هم د وينې د بهېدلو مخنيوی وکړو اندوسکوپي د هضمي جهاز په تېره بيا د مرۍ، معدې او کولمو د التهابونو، قرحاتو، ټپونو، خونريزو، تومورونو، پوليپونو (Polyps)، غير نارملو جوړښتونو او زيات شمېر نورو ستونزو د تشخيص لپاره مرسته کوي

د اندوسکوپي مهم ډولونه په لاندې ډول دي

۱ د خولې له لارې (Peroral Endoscopy) بېه دي اندوسکوپي کې لازمه ده چې تيوب د خولې له لارې بدن ته داخل شي، ناروغ د مسکنو درملو په واسطه تسکين شي او د خولې د بنديدلو ريفلکس بايد د موضعي انستيزي په واسطه نهي شي، که چېرې اندوسکوپي د خولې مرۍ، معده او اثنا عشر له لارې معاينه شي د پان اندوسکوپي (Pan endoscopy) په نوم سره يادېږي او که يوازې مرۍ معاينه شي د ايزو فاګوسکوپي (Esophagoscopy) په نوم او که يوازې معده معاينه شي د ګسټروسکوپي (Gastroscopy) په نوم او که يوازې اثنا عشر معاينه شي، دا عمليه د دودونو سکوپي (Duodenoscopy) په نوم سره يادېږي.

2 کولونوسکوپي (Colonoscopy) په دې آزموينه کې کولونو سکوپ د مقعد له لارې غټو کولمو ته داخلېږي او تومورې کولمې مستقيما د کتنې وړ ګرځي

دا آزموينه د اسهال، قبضيت، خونريزي او د ګيډې د کښتنۍ برخې د درد د اسباو د معلومولو لپاره کارول کېږي ناروغ نه بايد

ووېل شي چې خپلې کولمې د غايطه موادو څخه تخليه کړي او 24ـ 48 ساعته مخکې له آزموينې څخه مايع رژيم واخلي تر څو کولون په ښه توګه وليدل شي همدارنګه ناروغان بايد د آزموينې څخه دوه شپې مخکې توصيه شوي مسهل درمل وخوري او يوه شپه مخکې (Enema) اجراء کړي په دغه بهير کې ناروغان بايد خپل اعراض ياد داشت کړي چې د ګيډې خفيف کرمپونه او اسهال معمول دي د آزموينې پرمهال بايد لومړی ناروغ نه لاربښوونه وشي تر خو مثانه تخليه کړي او د پروسيجر د مخه ناروغ مسکن او د درد ضد درمل وخوري او داسې وضعيت اختيار کړي چې کولون سکوپ په آسانۍ سره غټو کولمو ته داخل شي، د دې عملې په واسطه کولای شو چې د کولمو له جدار څخه پوليپ بېل کړو چې د (Polypectomy) په نامه يادېږي څېړنو ښودلې ده چې وروسته (Colonoscopic Polypectomy) په 2 فيصده ناروغانو کې د کولون (Perforation) او په يوفيصد ناروغانو کې خونريزي د اختلاطاتو په توګه ليدل کېږي

3 پروکتوسکوپي (Proctoscopy) د ريکتم د لاندنۍ برخې او مقعدي کانال يوه آزموينه ده لومړی د ګوتې په واسطه ابتدايي آزموينه کېږي، وروسته آزموينه د پروکتوسکوپ په واسطه چې 3 انچه اوږدوالی لري اجراء کېږي، د دې آزموينې په مرسته کولای شو چې بواسير، پوليپ، فيور، فيستول او انه تشخيص کړو

4 سګمو ييدوسکوپي (Sigmoidoscopy) کولونو سکوپي نه ورته آزموينه ده، يوازې په دې استثنا سره چې په دې آزموينه کې د غټو کولمو سيګموييد برخه هغه برخه چې د S حرف په څېر د نازله کولون او رکتم تر منځ واقع ده آزمويل کېږي سيګموييدوسکوپي د ډېرو فزيکي آزموينو يوه مهمه برخه ګڼل کېږي چې د داخله رنځ پوهانو په واسطه اجراء کېږي تومورې آزموينه د کولون د کانسر، ټپونو، پوليپ، تومورونو، خونريزي او نورو ستونزو په تشخيص کې مرسته کوي، ناروغان بايد د آزموينې څخه يوه شپه مخکې او يا د آزموينې څخه څو ساعته مخکې د ډاکټر له هدايت سره انما (Enema) شي سيګموييدوسکوپي يوه نور لرونکې آله ده چې يوه ذره بينې عدسيه هم لري او ډاکټر ته اجازه ورکوي تر څو د کولون مخاطي غشا معاينه کړي، په اوس مهال د اندوسکوپي په مرسته د تنفسي، کليوي او مؤنث جنس د تناسلي سيستم ناروغۍ هم تشخيص او تداوي کېږي

چای ـ شين که تور؟ دواړه

په نړۍ کې له اوبو وروسته چای دی چې ډېر د خپلو موارد لري او ورځ تر بلې يې تأثيرات پر بدن جوتېږي مګر له شيدو سره يو ځای مصرف يې نه بواځې چې ګټه نلري بلکې د چای ځينې فوايد هم له منځه وړي، همدارنګه ډاکټران توصيه لري چې درمل (تابليت) بايد له چای سره ونه خوړل شي او چای له غذا نه وروسته ژر ونه څښل شي ځکه چې د غذا ځينې مينرالونه له منځه وړي د مثال په ډول غوښه چې په خپل ترکيب کې وسپنه لري او بدن خوراً زيات ضرورت ورته لري د غذا له خوړلو سره يوسمت د چای څښل د غوښې وسپنه له منځه وړي

شين چای

د امريکا د پنسلوانيا ايالت د محققانو موندنې ښيي چې شين چای سربېره پر دې چې د چاقۍ مخنيوی کوي د قلبي، وريدي، سرطان او څينو نورو ناروغيو مخه نيسي

تور چای

تور چای په خپل ترکيب کې داسې

مواد لري چې په بدن کې د غذايي موادو د هضم سره مرسته کوي او د احتراق عمل ته سرعت ورکوي په دې ترتيب سره د چاقۍ مخه نيسي، علمي تحقيقات ښيي چې تور چای په لنډه موده کې د غاښونو سربېره اندازه څو سانتي متره کموي، همدارنګه تور چای داسې مواد لري چې د هډوکو د خوړل کېدو پوسېدګۍ څخه مخنيوی کوي د تور چای په ترکيب کې چې کوم اليګانو کاتيخين ماده وجود لري د خولې ساري ناروغيو مخنيوی کوي او همدا ډول په خوله کې سرطاني غدې له منځه وړي په داسې حال کې چې پر نورسالو او سالمو غدو منفي تأثير نه اچوي د چای ورځنۍ دوز څلور ګيلاسه سودل شوی دی هېره دې نه وي چې چای مدرر دی او په زياته پيمانه اوبه له وجوده خارجېږي ضرور ده چې د چای په څنګ کې اوبه هم وڅښل شي

په افغانستان کې انتي بيوتيک څنګه کارول کېږي؟

کاريوهان وايي د انتي بيانکو ډېر کارول ستونزې رامنځ ته کوي، ناروغان ورسره عادت کېږي بدن يې په غټ ميکروب بدلېږي چې د درملنې په وخت مرسته نه کوي، کاريوهان وېره لري چې په دغسې حالاتو کې د يو کوچنۍ زخم درملنه هم نه کېږي اوس اروپايي چارواکي په دې هڅه سره غږېږي څنګه کولای شي چې په ګډه کار وکړي او يو نوی انتي بيانک جوړ کړي چې ناروغانو ته يې په ورکولو کې احتياط وشي اروپايان دې پايلې ته رسېدلي، چې د ټابليټونو پر ځای له طبيعي بوټو د درملنې لپاره ګټه پورته کړي، ځکه د طبيعي بوټو درملنه ګټوره ده، ناټليټ که له يوې خوا د يوه رنځ په مخنيوی کې مرسته کوي، خو له بلې خوا نور زيانونه اړوي، يو غړی زغوي، خو بل داسې اغېرمنوي، چې بيا يې درملنه ناشونې ده، په تېره بيا لکه په افغانستان کې اوسنۍ کاريدونکې دواګانې، چې له ګټې يې زيانونه ډېر دي بايد هڅه وشي، چې له بوټو او

طبيعي ګياوو څخه د درملنو لپاره کار واخيستل شي، لکه زرګونه کاله پخوا، چې د مصر ډاکټرانو کارول، هغه مهال د مصر طبابت د نړۍ ګټوره طبابت يادېده، ځکه هغوی د ناروغيو درملنه پر طبيعي بوټو کوله

د روږدو کسانو د درملنې په درې سوه بستريز روغتون کې ناروغانو ته ښې اسانتياوې برابرې شوې دي

ډاکټر محمدحسين ((کلکاني))

دهرې ورځې په تېرېدو سره پرښشه يې توګو دروږدوکسانوشمېر مخ پرډېرېدو دی حکومت او چارواکي اړدي، چې د نشه يي داروګانو داستعمال مخنيوی وکړي دغه کسان دې ته اړتيا لري، چې دمخدروتوکو له کارونې څخه لاس واخلي او په روغتونونوکې يې درملنه وشي له يونيم کال راهيسې دحکلک په سيمه کې دروږدوکسانو ددرملنې لپاره دعامې روغتيا وزارت له خوا درې سوه بستريز روغتون جوړ شوی چې په کې ډېرشمېرروږدي هېوادوال بستر اوتردرملنې لاندې نيول کېږي، خودروږدوکسانوشمېر دډېروالي له امله نورو لويو ددرملنې روغتونونوته ډېره اړتيا لېدل کېږي په دې اړه زموږ خبريال دعامې روغتيا وزارت دروږدوکسانو ددرملنې د درې سوه بستريزروغتون له کارديناتورډاکټر محمدحسين (کلکاني) سره مرکه کړې، چې تاسې درنولوستونکو ته وړاندې کېږي

پوښتنه: څرنګه، چې لېدل کېږي دروږدوکسانوشمېر مخ پرډېرېدودی، نو دروږدوکسانو ددرملنې درې سوه بستريزروغتون کومې آسانتياوې ددغو ناروغانو ددرملنې لپاره برابرې کړې دي؟

ځواب: دروږدوکسانو ددرملنې روغتون په پوځل د درې سوو ناروغانو ددرملنې ظرفيت لري په تېره بيا هغه روږدي کسان، چې دې کوڅې له ستونزې سره مخ دي دغه کسان دکابل سيند پرغاړواو په ځينو نورو خايونوکې سره راغونډېږي اوکله ناکله دکابل ښاريانولپاره دخوروني لامل ګرځي دوزيرانوشورا د پرېکړې له مخې درې سوه بستريزروغتون په پيل کې ددوه سوو کسانو دبسترولوظرفيت درلود، خو اوس ددغه روغتون ظرفيت درې سووکسانو ته لوړ کړای شوی دی موږ په دغه روغتون کې دناروغانولپاره ښې اسانتياوې برابرې کړې، دوی ته جامې ورکول کېږي، ځکه دوی په داسې خايونوکې ژوندکوي، چې جامې يې داغوستووړنه وي اوهمدا راز دحمامونواسانتياوې موهم ورته برابرې کړي دغه ناروغان د ۲۵ ورځويه موده کې زموږ تردرملنې لاندې نيول کېږي موږ په دغه روغتون کې په تکړه دارواپېژندنې ډاکټران اوهمدارنګه نولنيزکارکوونکي لرو درمل ناروغانوته په وړيانوګه ورکوو ناروغانوته دروغتيايي نورمولوبرابره دوډۍ ورکول کېږي کله، چې دروږدوکسانوددرملنې موده بشپړېږي، پر ځای يې نور روږدي کسان بستريږي بيا همدغه پراوېږي پلی کېږي زموږ سيمه يېز ډاکټران اوټولنيز کارکوونکي دروږدوکسانوداوسيدلې سيمې ته ورځي او توضيحات اوځرګندونې ورته کوي، چې دوی په خپله خوښه حاضر اوروغتون ته زموږ د موټروپه واسطه راليږدول کېږي اوپه روغتون کې ورته ټولې اسانتياوې برابرې شوې دي دغه اسانتياوې دکابل په ښارکې دروږدوکسانولپاره برابري اودعامې روغتيا وزارت دپرمختيايي بوديجې له لاې تمويلېږي. نورې اسانتياوې لکه دځان پاکولو او د لاسونوپاکولودستمالونه، صابون، دغاښونوبرسونه او نورې هغه اسانتياوې، چې دوی ورته اړتيا لري ددوی په واک کې ورکول کېږي

پوښتنه: کله، چې دروږدوکسانو ددرملنې موده بشپړېږي اوله روغتون څخه رخصتېږي، تاسې کومې چارې ددغو تداوي شويوکسانولپاره ترسره کوې، چې بېرته نشې ته مخه ونه کړي؟

ځواب: موږ دغه تداوي شوي کسان هڅوو اوهمدارنګه دکاراوټولنيزوچارو، شهيدانواو معلولينوله وزارت سره هم اړيکې لرو هغوی دلته راځي، دروږدوکسانونومونه ثبت اوخبرې ورسره کوي دغه وزارت ځينې پروګرامونه لري، چې تداوي شوي کسان روزي اوبېلابېلې حرفې اومسلکونه ورزده کوي اوان تردې، چې کارهم ورته پيداکوي، خودغه بهيرزمانه اند په بشپړ ډول دملو وړنه دی، ځکه دغه وزارت دوی ته کار نه شي پيدکولی اودايوه لويه ستونزه ده، ددغه پروګرام ترڅنګ موږبودفارورډ پروګرام هم لرو ددغه پروګرام له مخې تل معتادينو ته سپارښتنه کوو، چې روغتون ته راشي په

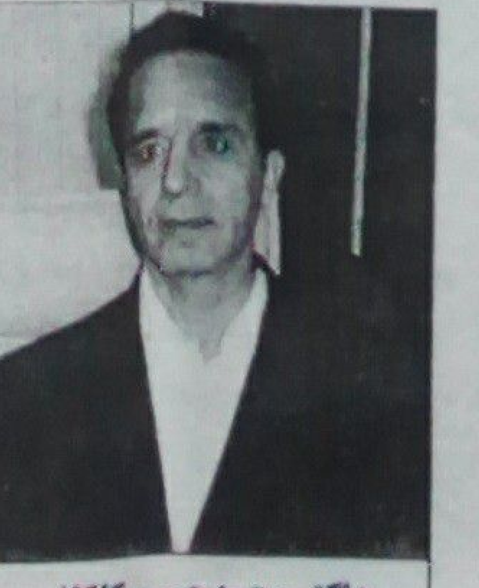

ډاکټر محمدحسين کلکاني

تېره بيا هغه کسان چې په کابل کې کور او ژوند لري، هغوی تعقيبوو، چې نشه هېره کړي، دغه روږدي کسان په اوونۍ کې يو ياد وه ځله راغواړو تريو کال پورې موږ دغه ناروغان تعقيبوو، چې څوی په دې موده کې بېرته مخدروتوکوته مخه کوي اوکه نه؟ خو دکارپيداکولو اسانتياوې زموږ په واک کې نشته

پوښتنه: دملګروملتونودمخدروتوکو څانګې څلور کاله وړاندې په افغانستان کې دروږدوکسانوددرملنې يوه احصائيه وړاندې کړه ددغې احصائيې له مخې دروږدوکسانوشمېره نردې يو مليونوته رسېده، اوس دروږدوکسانوشمېره څومره لوړه شوې؟

ځواب: په ۲۰۰۹ کال کې دملګروملتونو څانګې UNODC دروږدوکسانو يوه داحصائيې سرشمېرنه دعامې روغتيا وزارت په مرسته څېړه کړه په دې احصائيه کې په افغانستان کې دروږدوکسانوشمېره ۹۴۰۰۰۰ کسانوته رسيده، خو له هغه وخته تراوسه بله کومه احصائيه اوسرشمېرنه نه ده ترسره شوې اوس دروږدوکسانوشمېرمخ په ډېرېدودی اوموږ داسې يوه نوې سرشمېرنه په واک کې نه لرو

پوښتنه: مخدروتوکوته دځوانانواونورو هېوادوالودمخه کولو دمخنيوی لپاره موکومې روغتيايي لارې چارې غوره کړې دي؟

ځواب: دعامې روغتيا وزارت په دې اړه ځينې فعاليتونه لري، دبيلګې په توګه په جوماتونو، ښوونځيو اودخلکو ګڼې ګوڼې په سيمو کې دمخدروتوکو له زيان څخه خلک خبروو اوډېرې کچه يې نوړوو دايوازې دعامې روغتيا وزارت دنده نه ده، بلکې دپوهنې، حج او اوقافو اودکورنيو چارو د وزارتونو دنده هم دی اوهمدارنګه ټول هغه وزارتونه، چې په دې بهير کې ښکيل دي، دا يې دنده ده، چې دعامې روغتيا وزارت په مرسته دمخدروتوکوزيانونه تشريح کړي زموږ دتجربې له مخې دغه پړاونه سګرټ څکولو څخه پيل کېږي اواوس چلمه اوقليان هم تر رواج موندلی دی زموږ يو شمېر ځوانان په قصدي توګه غواړي، چې په مخدروتوکو روږدي شي موږ ځينې ځوانان وينو، چې دسګرټوپه منځ کې نشه يي توکي کاروي اويا دسګريوفلترونه غوړوي اوله دې لارې دوی ته نشه پيداکېږي دغه نشه دوی دعادي سګرټوپه څکولو نه شي پيداکولی دغه نشه يي توکي پرځوانانو په پيل کې وړيا وېشل کېږي، خوکله چې پرې روږدي کېږي، بياد وی څخه اړ کېږي، چې دغه نشه يي توکي ديېسو په وړاندې ترلاسه کړي په دې توګه ځوانان پر مخدروتوکو روږدي کېږي همدارنګه ځينې نورې شبکې هم فعاليت کوي، چې ځوانان دچلم باقليان له لارې نشې ته اړباسي، خوموږ دخلکو اوځوانانو دپوهاوي بهير پرمخ بيايو، نودپورتنيو وزارتونو دندې دادي، چې تبليغي چارې داعلانونو اودمکتبونونه لارې ترسره کړي اوخلک دمخدروتوکو له زيانونو څخه خبر اوپوه کړي اودځوانانودروږدي کېدو مخنيوی وکړي

پوښتنه: تاسې دروږدوکسانوددرملنې په درې سوه بستريز روغتون کې وروسته له دې، چې دناروغانودرملنه بشپړېږي په دې روغتون کې له څېنوتداوي شويو ناروغانوڅخه کار اخلئ؟

ځواب: موږ کله، چې روږدي کسان تداوي کوو ددرملنې پرمهال دانشخيصوو، چې ځينې کسان دچارو په ترسره کولوکې اغېزمن اوديسو تجربوخاوندان دي موږ دغه کسان درضاکارانوپه توګه اويه ځينه خوښه په روغتون کې داوږدې مودې لپاره پرکارګومارو، په دې موده کې دروغتون له خوا ترڅارنې لاندې نيول کېږي اوکه چېرې ځانونه ښه وځلوي اوسو دوی ته وړتيا څخه داډمن شو، دکارګرانو، مامورينو اومديرانوپه توګه يې مقرروو اوتردې کاراخلو موږ په دې شپږه موده کې ۵ تکړه کسان له دغې ډلې رسما پرکار ګومارلي دي له دغوکسانوڅخه دروغتون دکارد په توګه هم کار اخلو داستخدام شويو کسانومعاشونه نه لس زروتراووه زروافغانيو پورې ټاکل شوې دي دغه کسان په روغتون کې قرنطين دي، په دې مانا، چې له روغتون څخه دوتلو حق نه لري، چې دوی بيا مخدروتوکوته مخه ونه کړي، منفي فکرونه ديوکال په موده کې ددغو کسانوله ذهن څخه وځي اوبېرته نورمال انسانونو بدلېږي، چې ټولنې ته دخدمت جوګه شي

هېواد ـ نوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادبي پاڼه

د پښتو ځوان غزل (د پښتو غزل تنقیدي جاج)

څېړندوی حبیب الله رفیع

قصیده یا بولله، په عربي ادب کې یو بنیادي صنف (ژانر) دی، چې د عربو د جاهلي په دوره کې یې ډېره وده کړې وه او عربو به ډېر ارزښت ورکاوه، تر دې، چې پیاوړو شاعرانو به د قصیدو مسابقې سره کولې او د عکاظ په بازار کې او د مکې په دیوالونو به یې ځړولې او نور شاعران به یې ادبي مقابلې او ځواب ته رابلل. په بوللو کې به داسې ستاینې او غندنې کېدلې، چې کله کله به د عربو په قبایلي جګړو کې وویلې شوې، نوې جګړې نورې به یې بدل کړې او بابللي جګړه به یې وګټله. د بوللې د ژبې الهیزې لپاره به د بوللې په سر کې یو ډېر پیاوړی ادبي تمهید او داسې قوت، عذوبت، جذابیت او کشش به یې درلود، چې اورېدونکي به یې داسې راکښود، چې بیا به یې تر پایه بوللې ته غوږ ایښی و او ډېره پر جذباتو او احساساتو به یې لوبې کولې. د غزل دې تمهید ته یې تشبیب، نسیب یا تغزل وایه، چې د مینې او ښکلا په ستاینو به ولاړ و او الفاظ به یې دومره خواږه او رانه وو، لکه له ګلابو، چې شات جوړ کړي او دومره خوشبویه او رانه وو، لکه له ګلابونو چې عطر جوړ کړي، دا ښکلي توري، خلېدلي، مهین کړي او قالب کړي الفاظ په حقیقت کې هغه زړېنې خښتې وې، چې د غزل مانۍ پرې ودانېږي، خو د عربو په ګرمو او تېجنو دښتو او صحراوو کې بوللې خپله دا نازولې لور تل په اوږه ګرځوله او نه یې پرېښوده، چې پر دې سره خمکه پلې شي، ښې یې وسوځي او پایې نور وجود د ګرمۍ په غشو داغي شي. د ځې تل پر لورته سوري غزلې وجود ډېر نازک او مهین و، د مینې او محبت خبرې به په کې وې او بیایې د طبیعت ښکلاوې ستایلې او یادولې. د غزلې لکه خټګه یې، چې بدن نازک او تنګی و، همداسې یې ګامونه او قدمونه هم واړه او لنډ وو، د تشبیب او تغزل بیتونه به ډېر لږ وو، له پنځو بیتونو پیلېدل او تر پنځلسو بیتونو اوښتل، سره له دې چې بولله سووتو بیتونو ته رسېدله د غزلي خبرې هم لکه د ماشوم غوندې خوږې او وړې وې، په هر بیت کې به یې یوه خبره بشپړېدله او بل بیت به بله خبره درلوده، لکه د هوسۍ (غزال) غوندې به یې چې په خپل چټک تګ کې یو ګام پر ګل ودې، بل پر چمن، یو ټوپ له چینې له اجوي بل له شپلې له، غزلې به هم په یوه بیت کې یوه خوږه خبره کړې وه او په بل بیت کې به پسته خبره، خپرونکي د غزلي خبرې د مینې راز بولي او د مینو د زړه خواله. پارس او خراسان یا ارغوني افغانستان ته هم د اسلام د سپېڅلي دین له راتللو سره عربي ادبیات زموږ سیمې ته راغلل، لومړی زموږ شاعرانو هڅه وکړه، چې عربي ژبه زده کړي او په عربي ژبه شعرونه ولیکي، خو بیا داسې شاعران پیدا شول، چې د عربي اشعارو په قالبونو کې د خپلو ژبو دالفاظو سپین او سره وځځوي او د عربي غوندې شعرونه ووایي که څه هم زموږ په ژبو کې له پخوا نه ولسي ادبي قالبونه او ژانرونه موجود وو، خو عربي ته ورته ژانرونه هم را منځته شول او په خانګړې توګه زرکاله وړاندې په غزنوي دوره کې د دري غلا قصیدې وویلې شوې او بیا په خاص ډول سلطان محمود غزنوي په غزني کې په سووتو شاعران راټول کړل او ډېرې لوړې او په ادبي بلاغت او فصاحت کې په سوونه بوللې یې وویلې او خراسان ته د عربي قصیدې له راتللو سره چې کله دري قصیدې رامنځته شوې، نو همدا وخت، د وخت پېل وړو شاعرانو د غزل ماشومه هم د بوللې له اوږې نه را کوزه کړه او ددې سیمې په ورېښمینه خمکه یې د ناز قدمونه واخیستل او د ادب په ورشو کې یې خانګړی منزل پیل کړ، خو ښکلا او نازکي یې نوره هم زیاته شوه او د مینې خوږې خبرې یې نورې هم خوږې شوې. پښتو ژبې سره له دې چې له ویدي او اوستایي دورې نه خوږه ولسي او پخوانۍ زړه شاعري درلوده، د عربي شاعرۍ سوغات یې هم په خمکه ونه غورځاوه، بوللې، غزلې، څلوريزې او د عربي شعرونو نورو اصنافو ته یې هم هرکلی ووایه، خو د خپل ادب رنګ یې هم ورکړ، د عروضو پر ځای یې د خپل ټونیک سیلابیک رخت جامې ور واغوستې، خو سکښت یې په هم هغې بیانې وکړ، چې عربي بوللې، غزلې او نورې ورباندې پرې کېدلې او په دې ترتیب به یې د اېلمنه کورنه کړه دغزني له دربار سره لکه څنګه چې د غور دربار سیاسي سیالي درلوده، همداسې یې ادبي سیالي هم پیل کړه او د غزني د دربار ډېرو بوللو غوندې یې پخې بوللې را منځته کړې، چې د شیخ اسعد او ښکارندوی شهکار بوللې تر موږ هم را رسېدلې او د خوښي او غم تشبیبونه یې هم د هغه وخت د خوږو او ترو پېښو، خواومه او پاخه ادبي انځورونه لري.

لکه څنګه چې د بوللې صنف پښتو ته راغلی و، همداسې غزلې هم د پښتو ادب په ورشو خپل پاسته او غزالي قدمونه کېښودل او په همغې خوږه، مهینه او عنبرینه ژبه یې له پښتنو سره د زړه خواله وکړه، د مینې خبرې یې وکړې او د مینې رازونه یې بیان کړل. د شو معلوماتو له مخې لومړی ځل اکبر زمینداوري د غزل پېغله د پښتو ادب پر غولي پلې او د ژوند زمینه یې ورته برابره کړه او هم هغه خوږه ژبه یې ورکړه چې د غزلې غوښتنه وه.

د خپل خان له حیرانیه څه وېل کړم
د عشق وېر به تل په خپله پښتول کړم

خو ځرنګه چې د پښتونخوا پر سیمه تل د پردو پرغلونو د تېرې او جګړې اورونه بل وي، داوخت هم کوم تیمور پر هېواد تاتار جوړ کړی و، نو ځکه ددې اور دود د پښتو غزل د غزال سترګو ته هم ورسېده او د اکبر په یوه غزل کې یې داسې خان ښکاره کړ.

د مغولو تیمور هسې په اور وسوم
چې به هېر په دې ماتم زمینداور کړم

او له دې سره سم ښېښتو په رنګین ګلبن کې د پښتوغزل منزل پیل شو او دمینې درازونو ترڅنګ د ژوند د رمزونو او خوندونو تصویرونه هم په کې راغلل، روښانیانو تصوف، چې څنګېزیانو له باړونو وسنلی و او غرونو غاړونو ته یې شړلی و، بیرته د مبارزې میدان ته راووېست او ورسره یې تصوف ته د ادب او غزل ژبه هم ورکړه د دوی غزل د تصوف ارائې درلودې، خو ادبي پیرایې یې تر او تنې وې، ارزانې تش د غزل ساده قالب تصوف ته ورکړ، خو میرزا او دولت، مخلص، کریمداد او نورو روښاني شاعرانو خپلو تصوفي غزلو ته ښایسته ادبي رنګونه هم ورکړل اود غزل ادبي غوښتنې یې پرځای کړې.

خوشحال بابا د غزل رباب ته نوي ترنګونه او نوي رنګونه ورکړل، هم یې د مضمونو نو راز راز غمې په کې کېښودل، هم یې د هنر او ادب رنګین رنګونه او خلبدونکي رنګونه ورکړل او د پښتو ادب په خانګړې توګه د غزل رنګین دور پیل شو، د خوشحال بابا ګڼو زامنو او دپښتونخوا دخپلو ادبي استعداد لرونکوشاعرانو د غزل په ګلبن کې نوي ګلبوټي درغوټ کړل او په پښتو غزل کې لاهوتي نغمې، نو رحماني او لاهوتي انګازې را پورته شوې، چې د پښتو ادب دنیا او فضا یې د هر په زړو پرخو وونخله او په خوشبو او په نغمو یې ویاله پوره دوه سوه کاله د پښتونخوا په ګلبن کې د غزل پرخې او وږمې خورې وې. له خوشحال، رحمان، هجري، قادر او یا شیدا او پیرمحمد ته ورسېدي، خو بیا یو ځل د غزل دا تاند بوټی مړاوی شو، رنګینې او ښکلایي له لاسه ورکړه، خو په ځنګ کې یې د مثنوي ګلبوټي په وده کې شو او په لسګونه کیسې په کې لیک شوې او په خپل ادبي رنګ یې رنګ شوې.

پېړۍ واوښتې د غزل بوټی همداسې مړاوی پاتې شو او ډېر لږ ګلونه په کې وغوړېدل، خو د شلمې پېړۍ په راپرېدلو سره چې د پښتو پر تولو بوټو د هنر نوې بارانونه وشول. دپښتو غزل ګلبوټي هم بېرته تازه او تاند شو او د نویو ګلونو تالیا یې وکړه.

حمزه بابا د دې پېړۍ مخکښ شاعر و چې دپښتو نوي غزل مالباري او پالنه یې وکړه او د پښتو غزل انګو ته یې خپلو وسو سره ور ولېږدول

ستا په انګو کې د حمزه د وښو سره دې
نه شوې د پښتو غزله ځوان زه دې بابا کړم

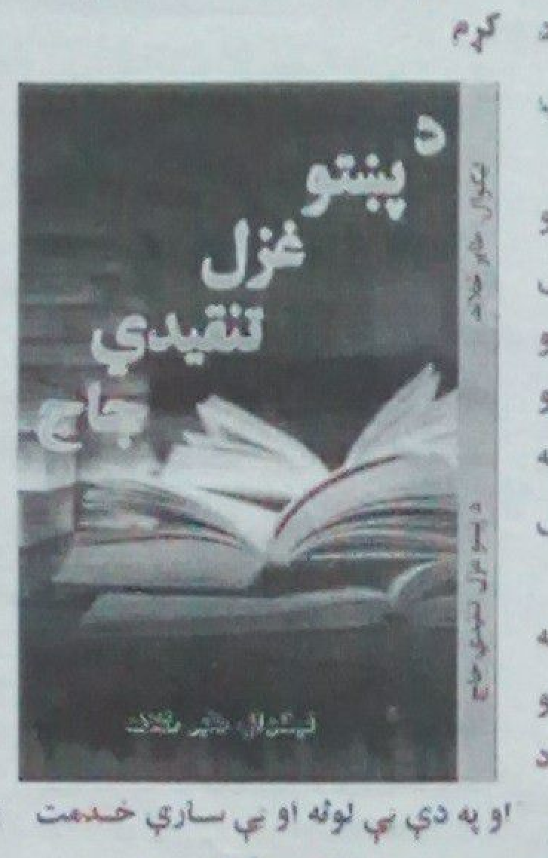

او په دې یې لوله او یې ساري خدمت یې د غزل د بابا لقب وګاټه.

حمزه بابا د پښتو د نوي غزل سوه نوې باغچه سموره کړه او د نوي غزل ګې بوټي په کې نیال شول او په پښتونخوا کې بوځل بیا د غزل سې رنګین او ګلورین شو او

لابه ډېر ګلونه وا شي په دې باغ کې

ستاسو په لاس کې کتاب د همدې نوي غزل، د همدې ځوان غزل او د همدې شلمې پېړۍ د پښتو غزل په حد و حال لیکل شوی او ځوان لیکوال یې د نویو غوښتنو، نوي پوښتنو او نوي نلازمانو په رڼا کې په پښتو غزل څېړنه کړې او د ځوان غزل خانګړنې، ښکلاوې او خلاوې یې په کې شمېرلې دي.

د کتاب لیکوال ښاغلی طاهر خلاند یو تیاند او هڅاند ځوان دی، چې د افغانانو د هجرت د سرګردان ژوند په سرګردانیو کې د پښتونخوا په ګوټ ګوټ کې ګرځېدلی، خو ده چې له دې سر ګردانیو نه کومه منفي ګټه اوچته کړې، هغه داده چې د خپل ادبي ذوق له مخې یې د پښتونخوا په هرځای کې له لیکوالو او شاعرانو سره راشه درشه کړې او د بوټي له ادبي کتاب نه یې د خپلې ادبي مطالعې تنده ماته کړې ده، د شاعر په توګه یې خپل شعرونه هم شاعرانو ته اورولي او ددوی شعرونه یې هم اورېدلي او له محبتي مطالعې سره یې کتابي مطالعه هم کړې او له دې تولو نه یې ادبي یادداشتونه راغونډ کړي او بیا پښتو نوي او ځوان غزل ته خیر شوی، د هغې په ښکلي مخ یې د حمزه د وښو سره هم لیدلي او د را وروسته پخو او ځوانو شاعرانو حواړه هم

خلاند په خپله څېړنه کې د ځوان غزل خانګړنو ته، هنري نوښتونو، نوښو تعبیرونو تصویرونو او حوړلتونوته متوجه شوی، دپښتونخوا په ګوټ ګوټ کې یې نوښتګر او حوږ ژبې غزلول شاعران لټولي او د هر یوه د غزل ښکلي یې را بر سېره کړې، څېړلي او څېړلي دي او په دې ترتیب یې زموږ مخې ته د ځوان غزل یو بشپړ تصویر درولی اود هغه ښکلاو ته یې کښېولي یو

د کتاب تر بېلابېلو سرکلیو لاندې بېل بېل مطالب لري چې مهم سرلیکونه یې دادي

۱ تحلیلي کمست او نړیوال رحجانات

په دې لیکنه کې چې د سریږي پر ځای یې بولي (د پړی د بو ګلي کېدو) تېل شوي نظریه د ښکېلاک یوه نوې کربه بولي چې زموږ ذهن د تحقیق له لوري نه د تقلید او تکرارېت لوري ته را کاږي او زموږ لیکوالي او لیکوالان یې له لوی بحران سره مخ کړي دي چې ګران لیکوال په دې برخه کې له بحرا نه د راوتلو لپاره رغنده وړاندیزونه لري

۲ د شلمې پېړۍ غزل په نوېو پراووتو کې

دا د کتاب بل سرلیک دی، چې لومړی په شلمه پېړۍ کې دپښتو ادب په بدلونونو غږېږي او د تسولې او ادب ترمنځ همغږي څېړي او بیا د پښتو غزل مخینې او سوابقو ته ځي او له اکبر زمینداوري نه پل پسې را اخلي، روښاني دورې ته راځي او ددې دورې د شاعرانو د ساده غزل ارتقایي بهیر څېړي، بیا خوشحال بابا ته را رسېږي، چې د پښتوغزل زرین دور راپېلوي او بیا د دې دورې ځینو شاعرانو لکه قادر خان، اشرف خان هجري او بیا د لسان الغیب رحمان بابا پر غزلیز نوښت غږېږي، بیا موشګاف عبدالحمید ته را رسېږي او بیا د دې مکتب نازکخیال لاروبان کاظم شېدا، علي خان، پیرمحمد کاکړ، میرزا حنان او کامګار خټک ستایي او ددوی په بو شمېر بیتونو تکیه کوي.

تر دې تمهیدي خبرو وروسته د شلمې پېړۍ غزل ته راځي چې دا ددې څېړنیز کتاب اصلي او بنیادي موضوع ده.

له همدې ځایه ښاغلي خلاند په پښتونخوا کې د غزل په قلمرو کې منزل پېلوي، د نوي غزل ښتګر حمزه بابا درشل ته ورځي، د غزل جاج او انځور ونه یې اخلي او له حمزه بابا سره دا خبره مني (خوک چې په پښتو کې غزل لیکي نورما د وینو رنګ به په کې وي) وربسې د شلمې پېړۍ د مشرانو غزلبولو شاعرانو په لته روانېږي، د سمندرخان، قلندر، پرېشان، ایوب صابر، طاهر کلاچوي سیف الرحمان سلیم او بیا د پښتونخوادګېو غزلبولو شاعرانو ادبي ګلبونو ته په پېښور کې، په ننګرهار کې، کوټه، کندهار، پکتیا، بو او نورو سیمو کې سر وردنه کوي او د غزل رنګ او بوی یې څېړي، ښکلاوې، خانګړنیاوې، نازکۍ او باریکۍ یې شمېري او خپل بحث د خو نخښو غزلبولو شاعرانوپه ستاینه او کرنه پای ته رسوي.

۳ دپښتو غزل او بدلونونو موحد حمزه بابا، د کتاب دریم بحث دی چې د حمزه بابا په تصوفي او اجتماعي رنګونو رڼا اچوي.

۴ د کتاب خلورم بحث تصوف او پښتو غزل دی، په دې بحث کې ۷ مخ

ولسي ادب یا فولکلور

په کاکړو غاړو کې د ځایونو نومونه

څېړبوه _ علي محمد مګل

کاکړي غاړي لکه لنډۍ، د پښتو په شفاهي او فولکلوري ادب کې ستر ځای لري، یو بیته دي، چې لومړی نیم بیتي اودوهمه نیم بیتي یې په اتو او یا اوو هجاوو سره ویل کېږي، قافیه یې سره برابره وي، د پښتانه ولس په تېره د کاکړو د ژوند په هره برخه کې په مینه، خوند او تس سره ویل کېږي، چې موږ به یې دلې د سیمو او ځایونو په برخه کې وړاندې کړو

پنجاب

چې پښتنې کالي دې پرېښوه
داپنجابي کالي دې اور واخله
مینه

پنجاب، دبرتانوي هندیو ختیځ او پښتواني ایالت و، چې دبرتانوي هندشمال لویدیځ ایالت یې جوړ کړی و پنجاب په (۱۹۴۷ م کال) کې په دوو بېلو برخو یعنې ختیځ پنجاب اولویدیځ پنجاب باندې ووېشل شو، چې دوېش اوتقسیم له مخې یې ختیځ پنجاب په هندپورې تړلی دی، چې دټول پنجاب درېمه برخه خاوره اونیمایي نفوس اووګړي یکې ژوند کوي، دوېش له مخې لویدیځ پنجاب په پاکستان پورې تړل شوی دی پنجاب، چې له نامه څخه یې څرګندېږي، دسندرود اودریاب دپنځو مرستیالانواومعاونینو یعنې جیلم، چناب، راوي، بیس اوستلج درودونو اودریابونو تردېرو اوبولاندې مځکه جوړوي دپنجاب مځکه دېرو اوبو له برکته، ډېره په غله اودانه کوي، ډېره سموره مځکه اوشین وطن دی په غلو اودانوبرسېره سابه اومېوه هم لري، چې ډېر ابېره لرونکې اوحاصل خېز وطن دی دپښتوشیرېنې ژبې، دولسي ادب په ډېرعالي ډول اوژانرکاکړي غاړو کې یې هم یادونه په خاص اندازکې شوې ده، چې دژړک استاد، دلاس له فیضان څخه په

دلې موږ ورته غوږ اوخېرشو
دپنجاب تورې برکې
نن مه هواسې دسرې خولې
(کاکړي غاړي، ۲۷۸ مخ)

چې پښتنې کالي دې پرېښوه
زاړه دې مه شه پنجابي کالي په
مینه
(لنډۍ)

پېښور

سترګې دې ونډدپېښور دی
بل تري چاپېردتو رو زلفو
دېوالونه

دپېښور (پشاور، پېښاور) تاریخي سیمه، د (۲۰۰ ق م) له مخکې تاریخ اونېږه لیک لري، ډېروتاریخ پوهانو، ددې سیمې اوځای په باره کې جلا جلا نظریې ورکړې دي دوی پېښور په بېلو بېلو نومونوسره یادکړی دی کوموپوهانو، چې ددې سیمې ګوښې ګوښې نومونه اخیستي دي، مرام اومقصد یې همداپېښور دی

چینایي ګرځند تاریخ پوه فاهیان په (۴۰۰ق م) کې داسیمه لیدلې وه اود(پولیوشا) په نوم یې په خپله سفرنامه کې کښلې ده بل سیلاني تاریخ پوه هیوتسنګ په (۵۴۰ ق م) کې پېښور لیدلی، چې داسیمه یې د(پولیوشاپولا پولو شاپولاپاپرشاور) په نوم بللې ده همداشان مسعود اوالبیروني په لسمه اویوولسمه پېړۍ کې پېښور د(پرشاور) په نوم یادکړی دی، چې داکبر مغلي باچاترزماني پورې په همدې نوم سره یادېده؛ دپېښور اوسنی نوم اکبر مغلي باچاایې دی دپېښور مرکز اوټوله سیمه دپېښور په نوم سره یادېږي

پېښور دختیځ طول البلد په ۷۱ درجو ۲۵ دقیقو ۷۲ درجو ۱۵ دقیقو اودشمالي طول البلد په ۳۳ درجو ۴۰ دقیقو ۳۴ او۲۵ دقیقو کې پروت دی

دپېښور ختیځ ته مردان د ۴۵ کیلو مترو په واټن داباسین روداوسیندسره سرحد جوړوي، ختیځ ته یې دنیلاب غاښی، چې پېښور له کوهاټ نه بېلوي اوپاتې نور سرحدونه یې دآزاد پښتونستان له سیمو سره تړلي دي، په دې ډول چې جنوب ته یې د حسن خېلو اواپریدو دره، لویدیځ ته اپریدي، اومځګورېو سیمې پرتې دي، شمال ته یې دکابل سیند په لوري دمومندوقبیلې اوسې اوداسرحد تروړسک پورې رسېږي، همدارازشمال ته یې ملاکند اوشمال ختیځ ته یې دمردان علاقه پرته ده، دپېښور ټول ارتوالی اوپلنوالی (۲۹۵۶) کیلو متره مربع دی

دپېښور سیمه له درېوو خواوو څخه دغرونوپه منځ کې پرته ده، یوازې ختیځې خواته یې غرونه لېدل کېږي، دپېښور په منځ کې دکابل سیند اودریاب بهېږي، دپېښور شمالي اوجنوبي سیمې تېټوالی لري، پېښور ډېره شنه اوزرغونه سیمه ده، په پېښور کې ډېر سیندونه بهېږي

دپېښور تاریخي ښار، دپښتونستان دډېرو ښکلیو ښارونوله جملې څخه شمېرل کېږي اودتیمورشاه دژمي دساړه وخت پلازمېنه اوپایتخت و، هغه به ژمی په دغه ښار کې په خوشالۍ تېراوه

قاضي میراحمدشاه رضواني دپېښور په باب داسې وایي دپېښور علاقه دانګرېزانوپه زمانه کې سرحدي صوبه بلل کېده، یوه آباده شنه اوښېرازه سیمه ده، ددې علاقې لمر ختواوختیځ ته کشمیراومغربي پنجاب، لمر لوېدوته یې داپریدو اووزیروملک، شمال ته یې ملاکند، سوات اوجنوب ته یې بلوچستان پروت دی، دپېښور رقبه (۳۸۰۰۰) مربع میله ده، چې رضواني یې په اړه داسې کښلي اوویلي دي، چې دخیبر اواټک ترمنځ دپېښور ملک دباغ آرم نمونه اونه ده، ښېرازه ځمکه، خوږې اوبه، ښې مېوې، ګڼ باغونه اوښایسته خلک یې دیدنارو دي

دپېښور ښکلې اوزرغونه سیمه، په کاکړیو غاړوکې یاده شوې ده، چې دمحمدصادق ژړک استاد په نوې اثرکې یې، دایوه کاکړی زماله نظره تېره شوه، ورته خیر به شو

اندپښوسکلګی یم
اوس پېښور پرسوئ ېردم
(کاکړي غاړي ۱۶۱ مخ)

حانانه ولې شوې بې مینې
دپېښور په نیم ګري مې ځې دینه
(لنډۍ)

دوکي

دکاکړو د ډېر تاریخي نومیالي لوی وطن په ډېروړوو ورو سیمو اوځایو کې ډېرې وړې علاقې اوکلي شته، چې یو له هغو څخه د دوکي نوم هم دیادولو وړ دی، دوکي دیوه په سمور ځای نوم دی، خو مین، عاشق اولالي ته دق ښکاري، ځکه دمحبوبې دیدن یې په کې نه کېږي، له دې کبله یې یاد په دق سره کړی دی، په کاکړي غاړو کې د دوکي یاد راغلی دی، چې موږ به یې دځایو دددغې وړې تولګې اواثر په پایو اولمن کې ورته په مینه ځای ورکړو، له ښه مرغه چې داستاد ژړک دکتاب له فیض اوبرکت څخه به یې دلې یاد تازه، روڼ او خوندي کړو

دوکي دق بورې زندان دی
ژوب د دوو جنومیان دی
(کاکړي غاړي ۲۸۶ مخ)

دوکي ته راشه غم خومه که
که نور څه نه وو شودي
پې به درکومه
(لنډۍ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرهنګ، هنر، اقتصاد او ټولنه

د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده

فضل هادي حمیدي

«د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۲ مه به د سهار لمانځه وخت و، ناځاپه د راکټ او بمونو اوازونه جوړ شول، زما د کور ۸ غړي او ۷ تنه د کاکا زامن بې رانه د ستړګو په رپ کې د مرګ په خوب ویده کړل. په دغې ورځ د سالنګونو بو کور هم بې ویره او بې شهیده پاتې نه شو.» که د افغانستان هر کوټ ته ولاړ شې، نو خامخا به دغسې یو نه درده ډک داستان واورې، خامخا به د یوه مظلوم افغان په کونجې کونجې لنده کې دغه راز یو لړزوونکی داستان ولولې او که له کاڼي سخت زړه ولرې، هم به خپلو خلکو ته دومره وژاړې چې اندازه به ونه لرې. د ملک شمس الدین اکا دا کیسه هم د افغانستان د غمیزې د لړۍ یوه کړۍ ده. هغه هم د یوې داسې پېښې شاهد دی چې کیسې یې لا هم د یو فلم د صحنې په توګه د هغه په زړه او ذهن درانه او ژور نښونه پرېښې دي. دغه سړی له ۱۳۵۸ کال راهیسې چې روسانو پر افغانستان یرغل وکړ، ډېر دردونه ولیدل، مګر له هېواده د تېښتې او مهاجرت هیڅ نیت او اراده یې ځکه نه لرله چې دا خاوره ورته تر هر څه خوږه وه او دا یې غوره ګڼله چې که مرګ هم وي، نو په خپله خاوره دې وي. خو مرګ په خپله ده ته هیڅ ونه ویل، مګر دا یې د خپلې کورنۍ د ۱۵ مړیو او جنډونو ورته پرېښود، ملک شمس الدین د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۴ مه ډېرې چغې وکړې، هیڅا یې فریاد وانه وریده،

بلکې د زمې د بخو واورو په کفن کې لفښتو غرونو یې هم د فریاد او ژړا انګازې بېرته د ده تر غوږونو ور ونه شړلې. دی اوس ۶۳ کلن سپین ږیری دی او لا هم د پروان ولایت د سالنګ په اهنګرانو کلي کې د همغه بمبار د شوي کور په انګړ کې اوسي چې بو وخت یې د نږېدلو دېوالونو ترمنځ د ۱۵ خپلوانو مړي ورته

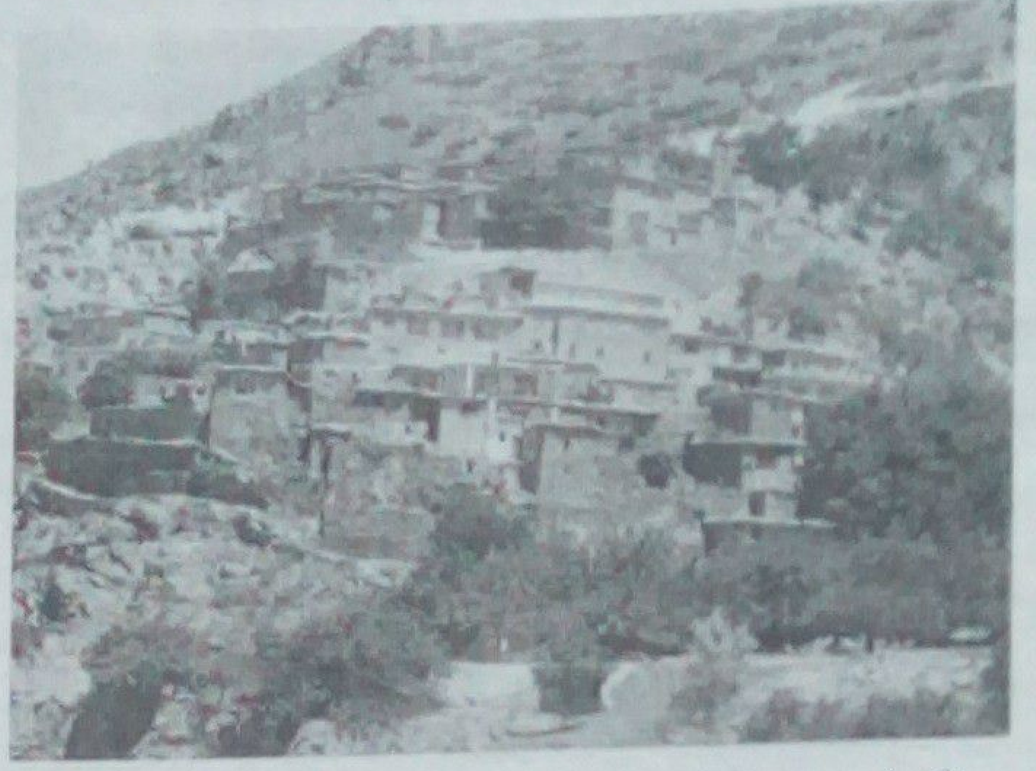

په کې اېښي وو. هغه وايي، د روسانو د یرغل په ورځو شپو کې دومره تکلیف ور ونه رسېده، څو له هغې نږدې ټس کاله وروسته ور رسېدلی درد به یې هېڅکله هېر نه شي. «روسان مور نه راغلي وو چې مور نه دې لاړې وځو باید تړې راباندې ونه شي، خو حکومت هم ورته ویلي وو چې دلته درباندې برید شوني دی، باید خپل تدابیر کلک ونیسې، مور لمانځه ته تیاری نیوه، اودس مې وکړ او د دروازې تر درشله مې خان ورساوه چې ناځاپه مې په غوږونو کې کړنګار جوړ شو، بو سکاټ توښندی راغی او د

سالنګ په دره کې ولګېد، دا نو روسي بوخیان راوتلي او په سالنګ کې یې عام وژنه پیل کړې وه.» دا به نو اېله د سهار ۲ بجې وخت و، خو څوک بوه هم نه شول چې بېرته ځنګه او ځرنګه اسمان خپل تور څادر وغوړاوه؟ ځکه له سهاره تر ماښامه پر روسانو د بو سکاټ لګېدلو په بدل کې له کور، موټر، دوکان، جوماټ

او له بل هر ځایه عام خلک راایستل کېدل او بیا پرې روسي بوخیانو د مرمیو باران جوړاوه.» د میندو له ځنګه یې هم هلکان ایستل او وژل یې، د مارینګر تر خلور تېمو بجو څوک هم حتی د خان په حالت نه پوهېده، بلکې هر چا فکر کاوه چې که مرګ او قیامت راغلی، نو دا افت بوازې پر دوی رانازل شوی دی.» په دغه ماښام روسان ولاړل، خو ملک شمس الدین تر ډېرو ورځو پورې د خپلو کلیوالو د مړیو په راټولولو اخته و، درې ورځې وروسته ټول شهیدان یو خای ته راجمع کړای شول، چې

وشمېرل شول، نو روسانو د ۱۳۶۷ سالنګیانو خوانانو سپین ږیري، ښځې، ماشومان او اولادونه، اووه د کاکا زامن او نور ډېر یې شمېره کلیوال یې راته شهیدان کړي وو. په دغې ورځ داسې څوک نه و چې په کور کې ورته روسانو یو شهید نه وي پرېښی.» د غم په دغې تورې ورځ د شمس الدین ټول کلی او د سالنګ دره په وینو ولمبېده او اسمان یې په ماتم کې تور څادر واغوست. خو کله چې دوی خپل مړي د اهنګرانو له کلي څخه د اولنګ سیمې ته د ښخولو په نیت یوړل، نو بیا هلته ورته د مزار شریف دهدادي ټلنۍ فرقې د مړیو د ښخولو او هدیرې جوړولو اجازه نه ورکوله. «بیا مو په همدغې دښته کې بو ډېر کم ځای پیدا کړ او شهیدان مو په کې حاورو ته وسپارل، داهنګرانو کلي مو د اوسېدو وړ پاتې نه شو او د بغلان خنجانو ته راکډه شوو، څلور کاله مو هلته تېر کړل، هیڅا راسره د خدای په نوم هم مرسته ونه کړه او بېرته خپل کلي ته راستانه شوو.» له دې غمیزې وروسته، که په سالنګ کې د نورو کورنیو غم له غرونو زورور و، نو پر ملک شمس الدین خو بیا د خپلې کورنۍ د یتیمانو غم بیخي اووه اسمانونه راټیټ کړي وو. په بوازې خان یې د سړدې ۲ یتیمانو وریرونو او خپلوانو پالنه کوله او دا چاره تر ډېره عمره د ده

پر غاړه وه. «اوس هم دا بوج په زړه وړم، هیڅ کومه بشري اداره راغله او نه یې رانه زما د شهیدانو د کیسې پوښتنه وکړه، اقتصادي ستونزو تر پوزې راوستی یم.» د ملک شمس الدین دوی په کلي او دره کې د روسانو له خوا د خلکو دا وروستی ټول وژنه د دوی د زړه اخري پرېس و. چې پر دې مظلوم ولس یې ووېست، ځکه له دې پېښې دوه ورځې وروسته د ۱۳۶۷ کال د سلواغې په ۲۶ مه نېټه د روسانو وروستی پوځي ډلګۍ هم ټېټې سترګې د حیرتانو د بندر په پله واوښته. دا پوځي ډلګۍ د جنرال بوریس ګروموف په مشرۍ رهبري کېده او شاته یې بیخي د لېدلو توان نه درلود، جنرال ګروموف په هغو شپېو کې چې د حیرتانو له پله ځخه تېرېده داسې ویلي وو: «په دغو وروستیو شپو کې په خپل بدن کې ستره نیمګړتیا احساسوم، ځکه په خپله مخه کې تورتم او مبهمه راتلونکې او ترشا له منځه تللې تاریخ وینم.» پر روسي لښکرو د افغان ولس دا بریا د روسانو وتل، دومره په آسانې سره ترلاسه نه شوه، بلکې د افغان مېړنې او مجاهد ملت اتلولیو او د افغانستان د خلکو د ملیونونو تنو شهیدانو او معلولینو او معیوبینو د وینو برکت و چې دغه پاک او سپیڅلی ارمان ته لاسرسی پیدا شو.

د افغانستان جهاد روسان، دې پایلې ته راوستل چې اقرار وکړي، پر افغانستان د روسانو یرغل یوه ستره ماتې او تېروتنه وه چې د نورو لپاره د عبرت په درس کېدلی شي.

د مشهور هندي شاعر ژړا

دغه فلم د مشهور هندي خغاستونکي ملکها سنګ د ژوند کیسه کوي. په دې وروستیو کې د هندي فلمونو لپاره د شاهکار سندرو لیکوال مشهور شاعر جاوید اختر په عام محضر کې وژړل. د نوموړي د ژړا سبب د نوموړي د خپل زوی فرحان اختر فلم دی. دغه «فلم بهاګ ملکها بهاګ» نومېږي. فرحان اختر د خپل پلار د ژړا په باب د خسرو پر مهال وویل، چې دغه فلم د هندوستان د مشهور خغاستونکي، اتهلیټ ملکها سنګ د ژوند په باب جوړ شوی. د هغه په وینا د فلم لیدو پر مهال چایې زما پلار ته د خپل ژوند هغه شېبې ور په زړه شوې، چې نه ډېرو سترو ستونزو یې لور د صبر کاسه په نسکورېدو وه. هغه زیاته کړه «پلار مې له داسې سختیو ګاللو او پرله پسې هڅو او هاند وروسته یوه په بلې پسې بریاوې تر لاسه کړې، د هغې چایې او ورسره مخالفتونو په یادولو سره چایې و نه توانېد، خپل شدید احساسات کابو کړي. هغه نه چایې د خپل ژوند د مبارزې له کړاوه ډکې ورځې ورپه زړه شوې.» جاوید اختر دا مهال د هندي سینما له وتلیو سکرېپټ لیکوالو او شاعرانو څخه یو دی.

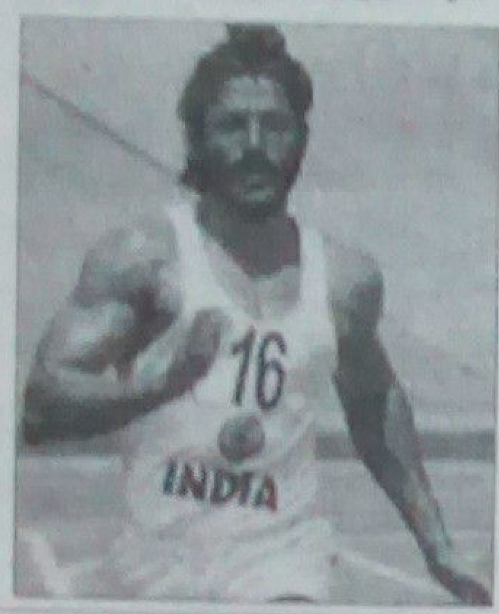

یوې ترکۍ نجلۍ له کېلې پلاستیک جوړ کړ

د ترکیې د استانبول د یوې لېسې زده کوونکې له دوه کاله څېړنې وروسته بریالۍ شوه چې د کېلې له پوستکي څخه پلاستیک جوړ کړي. د فرانس پرېس خبري اژانس د راپور له مخې شپاړس کلنه الیف بیلګرین توانېدلې چې د کېلې له پوستکي څخه داسې پلاستیک جوړ کړي چې د کېلولو او سیمولو د پوښلو لپاره پکارېږي. حاضرمهال پلاستیک تر ډېره حده له تېلو جوړېږي. خو د الیف بیلګرین اختراع، چې د امریکا د سایتیفیک په نوم ساینسي مجلې تایید کړې، د چاپېریال د ککړولو له مخنیوي سره مرسته کولي شي. له تېلو څخه جوړېدونکي پلاستیکونه د هوا او چاپېریال د ککړولې تر ټولو مهم عامل ګڼل کېږي. بیلګرین وایې چې د نوبل د جایزې ګټونکې ماري کورنې یې ایډیال شخصیت دی. الیف بیلګرین له د پنځوس زره ډالرو سکالرشیپ ورکړې څو دا خپلو علمي او ساینسي کارونو ته دوام ورکړای شي.

ښځه او توکنه

لاسته راوړني لا زیاتې هڅې غواړي

د ملګرو ملتونو د ماشومانو د ملاتړ سازمان (یونیسف) دفتر د میندو د وضعیت په اړه خپل خوارلسم نړیوال راپور په کابل کې خپور کړ. دا دفتر هر کال یو راپور خپروي، ترڅو د ۱۷۶ هېوادونو د میندو او نوښتو زېږېدلیو ماشومانو روغتیایي وضعیت څرګند او د ښه والي لپاره یې هڅې وشي. د دې دفتر د ۲۰۱۳ کال په راپور کې د افغانستان د میندو د وضعیت په ښه کېدو کې خورا زیات پرمختګ لیدل شوی چې د خوښۍ وړ دی. په تېروکلونو کې افغانستان یو له هغو لسو هېوادونو څخه و، چې د میندو او ماشومانو روغتیایي وضعیت پکې خورا بد و، خو اوس دا هېواد توانېدلی چې له ډېر بد وضعیت څخه د لږو د ډېرښو بدو هېوادونو په کتار کې راشي. په تېرو کلونو کې به له هرو ۱۰۰۰۰۰ میندو څخه ۱۶۰۰ تنه یې د ماشوم د زېږولو پر مهال له نړۍ څخه تللې، خو اوس له هرو ۱۰۰۰۰۰ څخه ۳۲۷ تنه میندې خپل ژوند له لاسه ورکوي. د ماشومانو د ملاتړ د دفتر مسوول اکبر سناوون وايي، د نوښتو زېږېدلیو ماشومانو

روغتیایي وضعیت ښيي چې د میندو او دغو ماشومانو د روغتیایي وضعیت له ښه کېدو سره سره په دې لار کې لا زیاتو هڅو ته اړتیا ده. د نوموړي په خبره، په هېواد کې د میندو د روغتیایي وضعیت د ښه کېدو په لار کې د پرمختګ علتونه د روغتیایي مرکزونو ته لاسرسی او د دې مرکزونو زیاتوالی، د میندو د پوهاوي د کچې لوړوالی او د ماهرو قابله ګانو په موجودیت کې د ماشوم زېږول دي. هغه د دې لاسته راوړنې په اړه چې زموږ هېواد د ۱۷۶ هېوادونو له ډلې څخه په ۱۴۶ م کتار کې دی، وايي «د میندو د مړینې د کچې راټیټېدل، له زېږون څخه دمخه د ستندرډې پالنې برکت دی، د روغتیایي پاملرنو او آسانتیاوو په کچه کې زیاتوالی، له دې آسانتیاوو څخه د میندو د ګټې اخیستنې په کچه کې زیاتوالی، د ژوند په معیارونو کې د ښه والي رامنځته کېدل د دې پرمختګ مهم علتونه دي.»

د پام وړ، خو لږ بدلون

د ۲۰۱۳ کال دا راپور همدارنګه ښيي

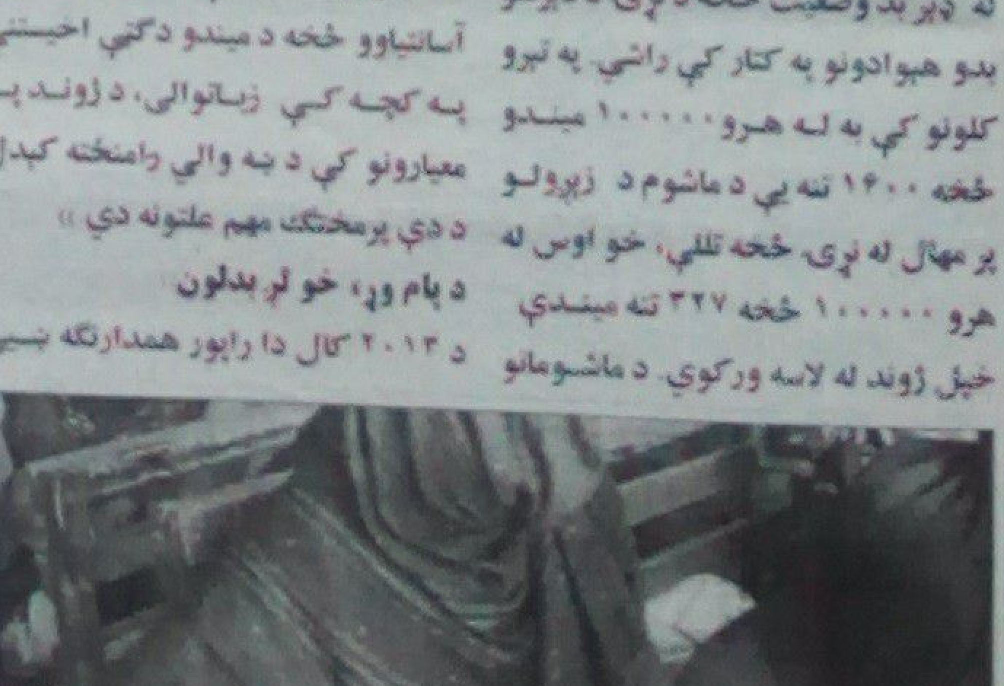

چې د میندو لپاره تر ټولو ښه هېواد فنلنډ او تر ټولو بد هېواد کانګو دی. د

دې راپور پر بنسټ، مخکې نږدې به له هرو ۴ تنو ماشومانو څخه یو تن یې ۵ کلنۍ ته له رسېدو څخه دمخه خپل ژوند له لاسه ورکاوه، خو تن له هرو ۱۰ تنو ماشومانو څخه یو تن یې له منځه ځي. د همدې سازمان د شمېرو له مخې، مخکې تر دې به په سلو کې ۱۹ زېږونونه د ولادې د برخې د یو ماهر په موجودیت کې سر ته رسېدل، خو اوس په سلو کې ۳۴ زېږونونه د قابله ګانو په موجودیت کې سرته رسېږي سره له دې چې په سلو کې ۹۰ میندې د زېږون ترمنځ د واټن له مېتود څخه باخبره دي، خو بوازې په سلو کې ۱۶ نه دې مېتود څخه کار اخلي او همدا وجه ده چې هره افغانه مور په منځنۍ توګه ۶ ماشومان لري.

د نرسانو کمه شمېره

د میندو د مړینې د کچې په لوړوالي کې یو مهم علت د نرسانو کمه شمېره ده. که څه هم ن سبا د افغانستان په ګوټ ګوټ کې روغتیایي سیستم کې لږ تر لږه ۵۵۱۱ ښځینه او نارینه نرسان شته، خو د روغتیا وزارت دا شمېره کمه ګڼي او وایي، باید په سلو کې اتیا نه ورسېږي. په عامې روغتیا وزارت کې د روغتیایي خدمتونو د وړاندې کولو د برخې مرستیاله ناحیه طارق نه افغانو کورنیو غواړي چې خپلو نجونو ته اجازه ورکړي، څو نرسنګ زده کړي. ځکه د دې په وینا، د افغانستان په ځینو ټولنه کې ډېر نارینه دې ته نه حاضرېږي چې خپله ښځه یا مور نارینه ډاکتر یا نرس ته ورولي. «د ښځینه نرسانو شمېر په هېواد کې ډېر کم دی. په تېره بیا په لرې پرتو سیمو او ولسوالیو کې.» نوموړی وايي، د

موجوده ښځینه او نارینه نرسانو شمېر ۵۵۱۱ تنه دې چې دا د هېواد د اړتیا په سلو کې ۵۰ هم نه شي پوره کولای.» او که جنسیت ته هم پاملرنه وکړو، نو دا شمېر په سلو کې ۸۰ کم دي.» د کابل پوهنتون د معالجوي طب د پوهنځي مشر ډاکتر سید قمرالدین حافظ په دې باور دی چې ن سبا د روغتیایي خدمتونو د وړاندې کولو لپاره د مسلکي او باظرفیته نرسانو سخته اړتیا ده، ځکه د هغه په باور د درملنې د بهیر په بهیر کې نرسان ستر رول لوبوي. د عامې روغتیا وزارت ادعا کوي چې په هېواد کې د دغو روغتیایي خدمتونو په وړاندې کولو او ښې پالنې سره توانېدلی چې د میندو او ماشومانو د مړینې کچه راټیټه کړي. د معالجوي طب رئیس ډاکتر سید قمر الدین حافظ وايي، د لوړو زده کړو وزارت په مرسته به د نرسانو لپاره د لېسانس او حتی د امکان په صورت کې د ماسټرۍ زده کړو پروګرام هم ولري، خو تر ټولو ستره ستونزه د امنیت له شتون دې چې په ورکېدا سره به یې د نرسانو او قابله ګانو شمېر هم زیات شي. نوموړی د دولت له مخالفو ډلو نه غواړي چې امنیت ته دې ګواښ نه متوجه کوي، ترڅو په لرې پرتو سیمو کې د نرسانو د روزنې شرایط برابر شي. د استقلال روغتون د نرسنګ د برخې یو تن مسوول نجیب وایي، د نرسانو ستونزې هومره هم نه دي چې ویل کېږي. د هغه په وینا، ن سبا د روغتیا وزارت په مرسته نرسنګ ستندرډېږي او تر یوه حده ستندرډ شوې هم دي. «نرس د طب لپاره د ملا د تیر حیثیت لري او د ناروغانو خدمتګاران دي، خو په خلکو کې د پوهې د ټیټې کچې له کبله ورېره ناسم

چلند کېږي، خلک نرسانو ته د سپکاوي په سترګه ګوري. پر ډاکترانو او نرسانو تعنې او فزیکي بریدونه شوي، خلک باید له دوی سره سم چلند وکړي.» اوسمهال په ټول هېواد کې د قابلهګانو شمېر ۳۵۰۰ تنو ته رسېدلی او افغان چارواکو دا هوډ کړی چې تر ۲۰۱۶ کاله پورې به دا شمېره ۶۵۰۰ تنو ته ورسوي نن ورځ په افغانستان کې د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره یو ډاکتر موجود دی، په داسې حال کې چې نړیوال معیار د هرو ۱۰ زرو تنو لپاره ۲۳ ډاکتران دي، په سلو کې ۲۵ روغتیایي کارکوونکي ښځې دي او د هېواد نه هرو څلورو روغتیایي مرکزونو څخه یو یې د ښځینه روغتیایي کارکوونکو له کمي سره مخ دی.

د میندو بله روغتیایي ستونزه

د غبرګولي په ۱۲ مه د ولادي فیستولا د له منځه وړلو نړیواله ورځ په کابل کې په داسې حال کې ولمانځل شوه چې د عامې روغتیا وزارت د چارواکو په وینا، له هرو پنځو تنو ښځو څخه چې اسدادي زېږون کوي، یوه یې د ولادي فیستولا له ناروغۍ سره مخ وي. د عامې روغتیا وزیره ډاکتره ثریا دلیل وايي، ولادي فیستولا بوازې یوه روغتیایي ستونزه نه ده، بلکې د دودیزو، ټولنیزو او اقتصادي بعدونو درلودونکې ده چې زیاتره بې وزلې او بې سواده ښځې ترېنه اغېزمنې کېږي. «د همدې لپاره لازمه ده چې د ښځو د پوهې کچه هغوی د روغتیا او د امیدوارۍ د دورې په اړه زیاته شي.» د هغې په وینا، د هېواد د نفوسو له شمېرې څخه په سلو کې شل امیدوارې ښځې جوړوي چې له دې ډلې څخه ډېره کمه شمېره بوازې یو څل نه زېږون څخه مخکې روغتیایي خدمتونو ته لاسرسی لري، خو نوموړې دا هم زیاتوي چې په تېرو پنځو کلونو کې د عامې روغتیا وزارت د ډاکترانو او پرستارانو له خوا په ولادي فیستولا د اخته ۵۸۵ ناروغتو درملنه

شوې ده. زموږ په هېواد کې د ولادي فیستولا د ناروغۍ د درملنې بوازې دوه مرکزونه د ملالۍ او کبور په روغتونونو کې د ملګرو ملتونو د نړیوال سازمان د وجهي صندوق په مرسته فعالیت لري چې د ناروغانو د درملنې ترڅنګ د هغوی د درملو لګښت او نور لګښتونه، له د لارې د کرایې لګښت هم د دې صندوق له خوا ورکول کېږي.

اغېزمنې لاسته راوړنې

له ۲۰۰۳ میلادي کال راهیسې د نړیوال بانک د افغانستان د بیارغونې له صندوق سره یوځای په ټولیز ډول د روغتیا له سکتور سره ۳۳۵ میلیونه ډالره مرسته کړې ده. ټاکل شوې ده چې د افغانستان د بیارغونې د صندوق تمویلوونکي د اروپایي اتحادیې په ګډون ۲۷۰ او افغان دولت ۳۰ میلیونه ډالره نور د دې پروژې د تمویلولو لپاره برابر کړي. د عامې روغتیا وزارت چارواکي وايي، په

له د ماشومانو لاسرسي زيات شوی دی. د هغوی په وینا د یادې پروژې له پیل څخه دمخه د روغتیایي مرکزونو او روغتیایي ښځینه کارکوونکو شمېر په سلو کې ۲۵ و او اوس په سلو کې ۷۴ ته لوړ شوی دی، همدارنګه د روغتیایي فعالو مرکزونو شمېر له ۴۹۶ مرکزونو څخه څه باندې ۲۰۰۰ مرکزونو ته رسېدلی چې دې ټولو فعالیتونو په هېواد کې د ماشومانو د روغتیا د ساتنې او د میندو مړینې د کچې په راکمېدو کې مهمه ونډه لرلې ده. له وروستیو پرمختګونو سره سره د روغتیا برخه زموږ په هېواد کې له زیاتو ستونزو سره مخ ده، د نوښتو زېږېدلیو ماشومانو او له پنځو کالو څخه د کم عمره ماشومانو د مړینې او د ماشومانو د خوارځواکۍ کچه د نړۍ د نورو هېوادونو په پرتله لوړه ده. په سلو کې ۵۵ له پنځو کلونو څخه کم عمره ماشومان له مزمنې خوارځواکۍ څخه

رنځ وړي او ښځې او ماشومان د ویټامینونو او منرالونو نه جدي کمښت سره مخ دي. همدارنګه په هرو دوو ساعتونو کې یوه افغانه ښځه یا نجلۍ له امیدوارۍ سره د تړلو علتونو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د دې یو علت دا دی چې نجونې له بلوغه مخکې وروسته واده ته مجبورېږي او په داسې حال کې ماشوم زېږوي چې هغې لا پخپله هم تشېره وده نه وي کړې.

نیږي یوې لسیزې کې په ۱۱ هغو ولایتونو کې د روغتیایي مرکزونو شمېر دې برابره زیات شوی چې د نړیوال بانک له خوا د تمویل شوېو پروژو تر پوښښ لاندې دي، یعنې د روغتیایي مرکزونو شمېر له ۱۴۸ له ۳۲۴ مرکزونو ته رسېدلی، له ۲۰۰۰۰ څخه زیاتو سیمه ییزو روغتیایي کارکوونکو چې لیمایي یې ښځې جوړوي، لازمې مسلکي زده کړې تر لاسه کړي او د هېواد ښاپېرلو سیمو ته لېږل شوي چې په پایله کې یې د زېږونونو ترمنځ د واټن ساتلو لپاره روغتیایي مشورو ته د ښځو او واکسین

غ . ملاحت

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان اولمپيک کمېټې پرمختيايي بودجه نه ده لګولې

د افغانستان د اولمپيک د ملي کمېټې مشر د يو شمېر لوبغاړو د سرټکونو او د کلني پرمختيايي بودجې د نه لګولو له کبله ولسي جرګې ته غوښتل شوی و. پر ظاهر اغبر داسې تورونه

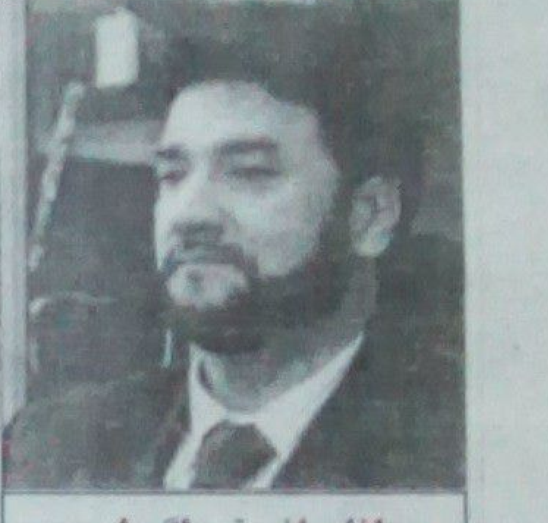

پر ښاغلي اغبر تور لګېدلی چې ګواکې نړيوالو سياليو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي

پورې شوي چې ګواکې نړيوالو لوبو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې دوه مخيز چلند کوي، بلکه دا چې وايي په ۱۳۹۱ لمريز کال کې ابله د ۳۱ سلنې پرمختيايي بودجې پر لګولو توانېدلی دی. د اولمپيک د ملي کمېټې مشر دا تورونه رد کړي دي. د ولسي جرګې د روغتيا او بدني روزنې

کمېسيون د اولمپيک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر له نړيوال اولمپيکه د بوارښې مډال راوړونکي افغان لوبغاړي روح الله نيکپا او يو شمېر نورو لوبغاړو د شکايتونو پر بنسټ ورغللی و. پر ښاغلي اغبر دا تور هم لګېدلی چې ګواکې نړيوالو سياليو ته د لوبغاړو د استولو په برخه کې د مور او مېرې چلند کوي. د افغانستان د اولمپيک د ملي کمېټې مشر ظاهر اغبر په ده لګېدلي تورونه بې بنسټه وبلل او بي بي سي ته يې ووېل چې د لوبغاړو د نيوکو پر اړه مخامخ له هغو سره غږېدلی دی. د افغانستان د اولمپيک ملي بنسټ مخکې له دې هم له لوبغاړو سره په دوه مخي چلند تورن شوی و. همدا راز د اداري درغلۍ او د فدراسيونونو د مشرانو د ټاکلو په برخو کې له نيوکو سره مخامخ و او يو ځل خو دا قضيه لويې څارنوالۍ ته هم رسېدلې وه. خو د ياد شوي بنسټ مشران دا ډول تورونه ردوي

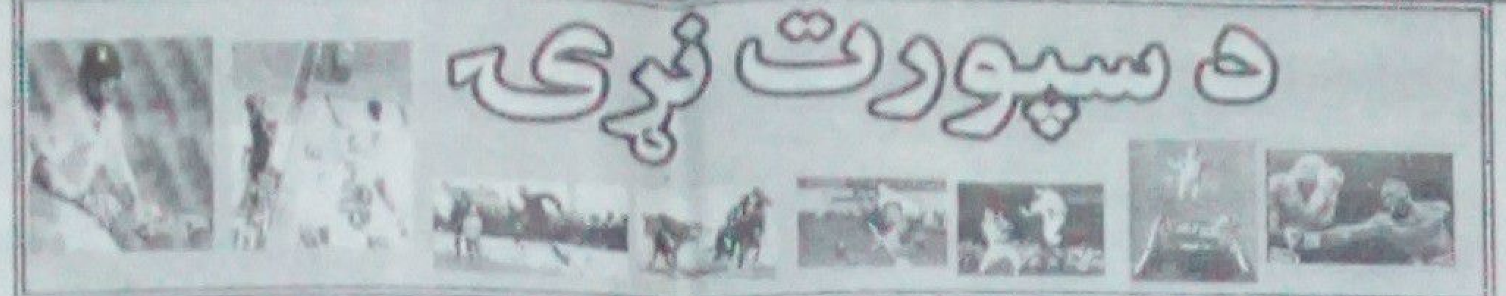

د سپورټ نړۍ

کريکټ د ښوونځيو په نصاب کې شاملېږي

د افغانستان د پوهنې وزارت په پام کې لري چې په راتلونکي کال کې کريکټ د ښوونځيو په تعليمي نصاب کې ورزيات کړي. دغه هدف ته د رسېدو لپاره د افغانستان د کريکټ بورډ او د ښوونې وزارت ترمنځ يو تړون هم لاسليک شوی دی. له شک پرته چې په تعليمي نصاب کې د کريکټ ورزياتول دغې لوبې ته لا ډېر خوان ميوه وال ورملات کړي او د دې ترڅنګ ساپي ځينې پام وړ او مهم لوبغاړي هم له دغې لارې وموندل شي. په پام کې ده چې کريکټ له دويم ټولګي تيولې تر دوولسم ټولګي پورې په تعليمي نصاب کې ورزيات شي. د افغانستان د کريکټ بورډ اجرائيوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته ووېل "له دويم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کريکټ اساسي زده کړې ورښودل کېږي، او له شپږم تر دوولسم ټولګي پورې به يې عملي

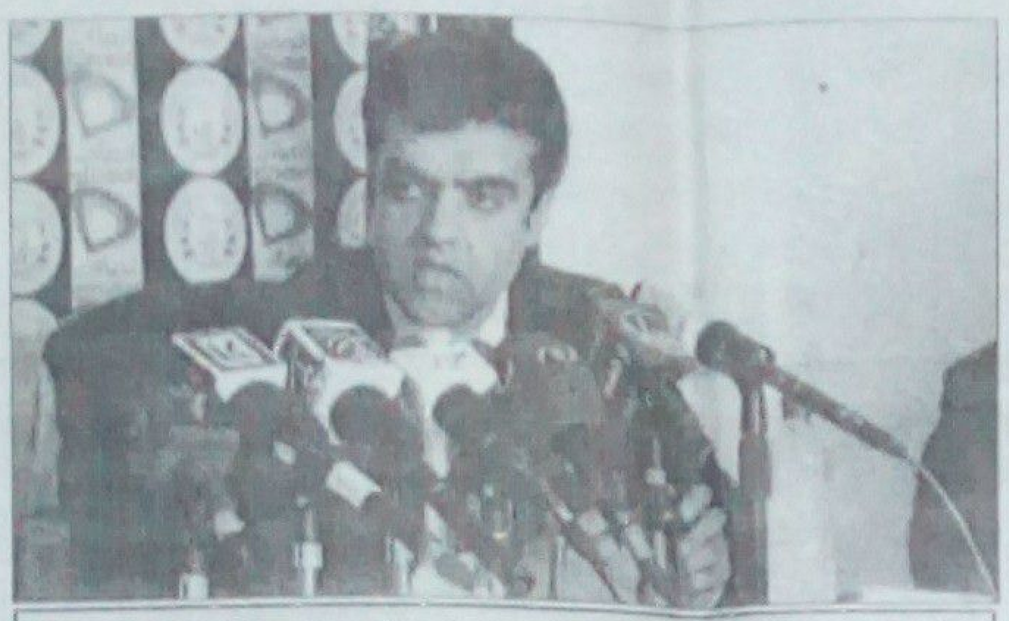

د افغانستان د کريکټ بورډ اجرائيوي مشر نور محمد مراد بي بي سي ته ووېل "له دويم تر شپږم ټولګي پورې به زده کوونکو ته د کريکټ اساسي زده کړې ورښودل کېږي

کريکټ ور ښودل کېږي چې دا د نويو لوبغاړو د موندلو او د روزلو پړاو هم نقل کېږي" ښاغلي مراد ووېل ډېر ژر به د دغه نوي سپورتي نصاب د چمتووالي لپاره د ښوونې وزارت او کريکټ بورډ څخه ګډه يوه کميټه جوړه شي، کميټه به د دغه نوي مضمون لپاره نوي ښوونکي او په کريکټ پوه کسان پيدا کوي او ځانګړې روزنه به ورکوي نوموړي ووېل هيله يې دا ده چې کريکټ په راتلونکي تعليمي کال کې په کابل کې په ځينو ښوونځيو کې تدريس شي او وروسته به بيا نورو ولايتونو ته هم ور وغځول شي. افغان کريکټ بورډ وايي له دغه کار څخه يې هدف دا دی چې کريکټ ښوونځيو ته بوسي له دا چې زده کوونکي د کريکټ لوبې لپاره خپل درسونه پرېږدي او له ښوونځيو د باندې را ووځي که څه هم بايي ډېر وخت ته اړتيا وي چې د ښوونځيو په کچه پياوړي لوبغاړي ترلاسه شي، خو د افغانستان د کريکټ بورډ اجرائيوي مشر نور محمد مراد وايي: دوی په لنډ وخت کې د ښوونځيو په کچه د کوم پياوړي لوبغاړي موندل نه غواړي، بلکې هدف يې دا دی چې په راتلونکي يوه دوه لسيزو کې د افغانستان د کريکټ ملي لوبډله د ښوونځيو له زده کوونکو لوبغاړو جوړه وي. ښاغلي مراد ووېل "موږ غواړو چې په راتلونکو نسلونو کلونو کې د ښوونځيو په کچه د حميد حسن، محمد نبي، شاپورځدراڼ، نوروز منګل او داسې نورو پياوړو اوسنيو لوبغاړو په څېر لوبغاړي ولرو، داسې چې کريکټ يې په افغانستان کې زده کړې وي، له ښوونځيو يې را پيل کړې وي او بالاخره به ټوله نړۍ د کريکټ له اړخه د افغانستان تولید وي."

د افغانستان په اوسني ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالۍ پر مهال دغه لوبه زده کړې ده. افغانستان هغه هېواد دی چې په نړۍ يوې لسيزې کې د کريکټ په برخه کې د پام وړ او حيرانوونکي لاس ته راوړنې لري، افغانانو دوه وارې په نړيوالو شل اوريزو سياليو کې لوبه وکړه او و ځلېدل. د دې ترڅنګ يې په ۲۰۰۹ کال کې د کريکټ د يو ورځنيو نړيوالو لوبو کولو امتياز هم ترلاسه کړ، افغانستان په ۲۰۱۵ کال کې د کريکټ يو ورځني نړيوال جام ته د لار موندلو په موخه د راتلونکي اګست مياشت کې نميبيا ته ځي چې له دغه هېواد سره خپل بخت وازمويي

د افغانستان په اوسني ملي لوبډله کې ډېرو لوبغاړو له هېواده د باندې په خاص ډول په پاکستان کې د کډوالو پر مهال دغه لوبه زده کړې ده

روژه، مسلمانان او د انګلستان مخکښ فوټبال ليګ

دوی لېږي وړاندې د انګلستان د فوټبال په محکمه ليګ يا پريميرشيپ کې بوازې يو مسلمان لوبغاړی و هغه لوبغاړی نعيم نومېده چې اصلاً د اسپانيا اوسېدونکی و او د لندن په ټاټنهم کلب کې لوبېده. اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دغه لوبه کوي چې د نړۍ له بېلابېلو هېوادونو راغلي دي. د نيوکاسل په لوبډله کې تېر کال دوه مسلمان لوبغاړي ديمبا با او پاپيسي لوبېدل که به هر يوه ګول وکړ نو د لوبغالي يوه کونج ته به لاړل او سجده به يې وکړه [illegible] چې د لوی خښتن منډوبې وکړي دوی دواړه د سېنېګال مسلمانان دي چې يو يې تېر اوس د لندن چلسي کلب ته راغلی دی. ډيمبا با وايي دی د خپل مذهب په باب جدي فکر کوي او هيڅ ورځ يې نه شي پنځه وخته لمونځ او روژه د خپلو فوټبال روزونکو په ګومان چې ځله مسلمان نه دي ځورا سخت کار دی. خو د لوبغاړو استعداد دغه روزونکي اړباسي چې څه و نه

وايي او د دوی دين او عبادت ورسره وزغمي. مسلمانو لوبغاړو ته کلبونه حلاله ډوډۍ برابروي، د نورو لوبغاړو خلاف دوی ته د لمانځه لپاره ځانګړی ځای جوړوي او د عبادت وخت او ځای هم ورکوي. تر دې وروسته پورې به د لوبې غوره لوبغاړي ته د شرابو نوی بوتل د جايزې په توګه ورکول کېده خو کله چې د عاج ساحل لوبغاړي يحيی توري د شرابو د بوتل له اخيستلو انکار وکړ نو دغه دود ختم شو. د لوبې غوره لوبغاړي ته [illegible] په ۲۰۱۲ کال کې چې د ليورپول کلب يو کپ وګاټه او لوبغاړو له خوښۍ پر يو بل شراب شيندل د ټولو پام شو چې د لوبډلې ډاکټر مسلمان دی له خوښۍ ووت چې د شرابو څاڅکي يې پر جامو و نه لوېږي. د سرخوږۍ بله خبره د اعلانونو ده چې د شرابو د شرکتونو او يا د قمار وهلو د ادارو پر اعلان، ځينې لوبغاړي خوښ نه دي. ځينې لوبغاړي چې له مذهبي پلوه دا ډول اعلان پر جامه نه

غواړي، هغه کميس نه اغوندي نو همدې ځايه کلبونه او لوبغاړي سره خوښ دي خو روژې ستونزه پيدا کړې ده. ځينو ته پوښتنه پيدا شوې چې لوبغاړي دې څرنګه ۱۸ ساعته بې خوړو او اوبو وي او بيا دې هم ۹۰ دقيقې ښه لوبه وکولای شي. ځينې مسلمان لوبغاړي د تمرين پر وخت روژه نيسي او د لوبې پر وخت يې نه نيسي خو نور بيا وايي چې د لوبو په ورځو يې هم نيسي. د لندن د ارسنل کلب ۲۷ کلن تکړه لوبغاړی ابو دیابي چې د فرانسې په ملي لوبډله کې هم لوبه کوي وايي "کلب ته غوره دا ده چې زه روژه و نه نيسم خو زما په نظر خير دی نو اوس زما د پرېکړې درناوی کوي" ۲۸ کلن ډيمبا با وايي په تېرو کلونو کې د روژې په ترڅ او ورسره ځينې روزونکي خوښ نه وو خو دی په خپل نظر ټينګ و "هر روزونکی چې به خوښ نه و ما به ورته ووېل: ګوره زه به روژه نيسم او بيا به هم ښه لوبه کوم که مې لوبه ښه نه وه مه مې لوبوه" سږ کال روژه داسې وخت پای ته رسېږي چې د انګلستان د محکمه فوټبال ليګ لوبې کال په پيلېدا دی ځينې کلبونه اندېښمن دي چې د تمرينونو پر وخت به د دوی مسلمان لوبغاړي به چمتووالی ونه کړي او د لوبو کال په پيل کې به و نه ځلېږي

اوس ۴۰ مسلمان لوبغاړي دغه لوبه کوي چې د نړۍ له بېلابېلو هېوادونو راغلي دي

۵۴ کلن افغان پر بايسکل عربستان ته ځي

۵۲ کلن امير محمد چې په پېره کې يې بر تورو ويښتو سپين زيات دي، په ونه جګ او يو کلنوال کس دی، سعودي عربستان ته يې پر بايسکل د سفر کولو

امير محمد له دې سره چې يو ښوونکي پای ته شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهيسې د کندهار ښار په هوټلونو کې اشپزي هم کوي.

نيت کړی. د کندهار دارغنداب ولسوالۍ اوسېدونکی اوس په ښار کې اوسيږي، او غواړي په دغه کار سره نړۍ ته د سولې پيغام ورسوي. هغه وايي، چې افغانستان په ځانګړي ډول کندهار د ترهګرو، جګړو او نښه يي توکو ځای نه، بلکې د باتورو هوډمنو کسانو ځاله ده. نوموړي د خپل دغه اوږده سفر لپاره يو سپورټي بايسکل هم اخيستی. امير محمد وايي، دی به د ايران، عراق او کويت له لارې د دوو مياشتو په ترڅ کې سعودي عربستان ته ځان ورسوي چې دده په خبره هره ورځ به ۱۵۰ کيلومتره لاره پر بايسکل وهي. "کله چې سعودي عربستان ته ورسېږم، لومړی به د اسلام د ستر لارښود حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د روضې زيارت وکړم او بيا به نړيوالو ته ووايم چې افغانان شر خوښوونکي نه، بلکې سوله خوښوونکي او امن غواړي." امير محمد ته دې سره چې يو ښوونکي پای ته شوی، له تېرو دوولسو کلونو راهيسې د کندهار ښار هوټلونو کې اشپزي هم کوي. هغه وايي، داد سفر يې له سترو ارمانونو يو دی چې پوره کېدو ته يې يو شمېر کندهاري وکيلانو او دغه ډول د دغه ولايت د سپورټ او بدني روزنې مسوولينو اوږه ورکړې. امير محمد وايي، له دې وړاندې يې د هېواد ټولو ولايتونو ته پر بايسکل سفرونه کړي، او د سفر پر مهال له ډېرو خوږو او ترخو شيبو سره هم مخ شوی دی. په تېرو څو کلونو کې يو شمېر نورو افغانانو هم پر بايسکل يو شمېر هېوادونو ته ورته اوږده سفرونه کړي، خو دا لومړی ځل دی چې تسا د پاخه عمر يو کس پر بايسکل سعودي عربستان ته د سفر هوډ لري

د پاکستان د کريکټ لوبډلې ويسټ انډيز ته ماتې ورکړه

په ګيانا کې د پنځو يوه ورځنيو لوبو په ترڅ کې پاکستان خپله لومړۍ لوبه له وېسټ انډيز څخه وګټله ياده لوبه، چې د يکشنبې په ورځ د

وېسټ انډيز ګيانا په نړيوال لوبغالي کې وشوه، پاکستان خپلې سيالې لوبډلې ته په ستر توپير ماتې ورکړه. چې وېسټ انډيز وګټله او خپلې سيالې لوبډلې، پاکستان، ته يې د توپ وهنې بلنه ورکړه. پاکستان په پيل کې خپل لوبغاړي ژر ژر له لاسه ورکړل. پاکستان ۴۷ منډې کړې وې چې پنځه لوبغاړي يې سوځېدلي وو، خو مصباح الدين او شاهد افريدي ښه لوبه وکړه. دوی د پاکستان د منډو شمېر تر ۱۶۷ پورې ورساوه. د پاکستان د لوبډلې کپتان مصباح الحق په ۱۲۱ توپونو باندې ۵۲ منډې او شاهد افريدي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې جوړې کړې د پاکستان ملي لوبډلې د ټولو لوبغاړو په سوځېدلو په ۵۰ اوورونو کې د ۲۲۲ منډو هدف وټاکه خو د وېسټ انډيز توپ وهونکي د پاکستان توپ اچوونکو ته ټينګ نشول. د دوی ټول لوبغاړي د ۹۸ منډو له جوړولو وروسته وسوځېدل. په دې توګه پاکستان دا سيالي په ډېر توپير وګټله. په پای کې د لوبې غوره لوبغاړی شاهد افريدي وټومول شو. نوموړي په ۵۵ توپونو باندې ۷۶ منډې وکړې. ياده دې وي چې پاکستان به د وېسټ انډيز په دوره خلور نورې يوه ورځنۍ او دوه - دوه شل اوريزې لوبې وکړي

روح الله نيکپا د مکسيکو په سياليو کې ګډون نه کوي

د لندن او بېجينګ په اولمپيک کې مډال ګټونکي روح الله نيکپا د مکسيکو د تکواندو په نړيوالو سياليو کې له ګډون کولو ډډه کړې ده. وايي د افغانستان د تکواندو په فدراسيون کې زياتې ستونزې دي او که همداسې دوام وکړي نو په هيڅ ډول رسمي سياليو کې برخه نه اخلي. له کابله د بي بي سي خبريال حفيظ الله معروف په رپوټ کې د افغانستان د المپيک ملي کميټې چارواکو له قوله ويل شوي، چې وايي ښاغلي نيکپا د شخصي لاملونو له کبله په دغو سياليو کې له ګډون کولو ډډه کړې ده. د بېجينګ او لندن په اولمپيک لوبو کې د افغانستان لپاره د برونزو مډال راوړونکي روح الله نيکپا وايي، له يوې مياشتې راهيسې د افغانستان تکواندو فدراسيون کې حالت سم نه دی او تمرين نه شي کولای که څه هم ښاغلي نيکپا د دغو حالاتو په اړه څه نه وايي، خو له بي بي سي سره يې په خبرو کې د دغه فدراسيون له ټولو مشر چلند نه شکايت کاوه او وايي له همدې امله د چنګاښ په پنځلسمه د تکواندو په نړيوالو سياليو کې چې په مکسيکو کې جوړېدونکې دي، برخه نه اخلي. "يو لړ ستونزې پيدا شوې وې او زما روزونکو له تمرين راکولو لاس اخيستی و. موږ په تمرين کولو کې بې سرپرسته وو دې زما او د نورو لوبغاړو پر روحيه

منفي اغېز کړی و. چې تمرين وکړو او د سياليو لپاره چمتووالی ونيسو هيله من يم چې نه د کوم ځای يم او نه د کوم ځای يم. يوې خوا ته پرېږدو او ملي فدراسيون ته ملي فکر وکړو" روح الله نيکپا خبرداری ورکوي، که د تکواندو په فدراسيون کې حالت په همدغه ډول روان وي، نو بيا په هيڅ رسمي سياليو کې برخه وا نه خلي. خو د افغانستان د المپيک ملي کميټې وياند مجيب الله رحماني په دغو فدراسيونو کې ستونزې نه مني او وايي چې روح الله نيکپا د شخصي ستونزو له امله د مکسيکو په سيالو کې له برخې اخيستو ډډه کړې. "روح الله نيکپا په پښو کې ستونزې لري، دا رنګه غواړي واده وکړي نو نه شي کولای د تکواندو لوبو ته ادامه ورکړي او له همدې امله يې څو ورځې وړاندې خپله استعفا وړاندې کړه. موږ نه غواړو چې د روح الله نيکپا په څېر اتلان لوبه پرېږدي" ښاغلي رحماني وايي، د المپيک ملي کميټې د افغانستان مډال راوړونکو لوبغاړو ته ډېر امکانات برابر کړي او د ښاغلي نيکپا د ستونزو حل لپاره يې ځانګړی کميسيون ټاکلی دی. ټاکل شوې په مکسيکو کې د تکواندو نړيوالې لوبې په راتلونکو څلور ورځو کې پيل شي او له افغانستانه هم په دغو لوبو کې اووه لوبغاړي برخه لري

يو لړ ستونزې پيدا شوې وې او زما روزونکو له تمرين راکولو لاس اخيستی و – روح الله نيکپا

د افغانستان د کريکټ بورډ د آسيايي شورا بشپړ غړی شو

د افغانستان د کريکټ بورډ اداره د کريکټ د نړيوالې شورا د دوهمې درجې غړيتوب تر ټولو هېوادونو په نوم لړ کې ګډه شوه. د افغانستان کريکټ بورډ اداري د ډېرې لنډې مودې په ترڅ کې د کريکټ نړيوالې شورا غړيتوب ترلاسه کړ چې دغه موفق له ترلاسه کولو وروسته دغه اداره د کريکټ د آسيايي شورا د بشپړ غړيتوب خاوندنه شوه. د دغه موفق نه ترلاسه کولو وروسته، د افغانستان د کريکټ بورډ اداره پر مالي ګټو سربېره له معنوي ګټو هم برخمنه شوه چې د کريکټ نړيوالې شورا په غونډو او ناستو کې رسمي ونډه، د رايې ورکولو حق او د افغانستان کريکټ بورډ اداري نظرونو ته د ارزښت ورکول يې له بېلګو څخه دي په هغې خبرې ناسته کې چې د افغانستان د کريکټ بورډ اداري د مسوولينو په ګډون

کې په لاره اچول شوې وه د افغانستان د کريکټ بورډ عمومي رئيس او په قبايلي چارو کې د ولسمشر سلاکار وزير شهزاده مسعود او د افغانستان د کريکټ بورډ اجرائيوي مشر ډاکټر نورمحمد مراد ونډه درلوده. ښاغلي مراد د رسنيو همکارانو ته له هرڅه مخکې د دوهمې درجې غړيتوب په مادي او معنوي ارزښت خبرې وکړې او ټينګار يې وکړ چې

وروسته يې د سفر پر مهال د نوره شوېو غونډو په هکله بشپړ توضيحات ورکړل سربېره پردې يې د ملي ټولس کلنې لوبډلې لوبغاړو لپاره د ټرون ليګونو په هکله هم اړين توضيحات وړاندې کړل او په يوګو ټرون ليګونو کې يې د درجه بندۍ ارزښت او پلي کولو باندې هم رڼا واچوله. نوموړي د اماراتو شپږيزې لوبې په نامه سياليو چې د زرګونو

ننداره‌چيانو په شور او نارو بدرګه کېدې يادونه وکړه. ښاغلي مراد د کريکټ بورډ د کارکوونکو وړتيالوړونې له پروګرامونو په هکله بشپړ توضيحات ورکړل او ياده يې کړه چې موږ توانېدلي يو په لومړي ځل د وېډيو انالېسټ کورس په لاره واچوو چې د دوهمې درجې ۱۰ روزونکو پکې ونډه درلوده. همدا رنګه د روزونې د دوهمې درجې او لومړۍ درجې کورسونه او اوس مهال په عمان کې د ۶ ملي لوبغاړانو لپاره د دوهمې درجې لوبغاړي کورسونه د سيمې په کچه يې ساري فعاليتونه دي. ښاغلي مراد د نميبيا او په سينګاپور کې د اېمرجنګ سياليو لپاره د ملي لوبډلې چمتووالي او د لوبډلې لپاره د لوبغاړو ټاکنې په اړه هم اړين معلومات وړاندې کړل. د ناستې په ترڅ کې د افغانستان کريکټ بورډ اجرائيوي رئيس ډاکټر نور محمد مراد د رسنيو همکارانو ټولو پوښتنو ته د قناعت وړ ځوابونه ورکړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسنۍ او په ټولنه کې د هغو رول

رسنۍ، ټلوېزیونونو او راډیوګانو هغه وسیلې دي چې دجامعې دمختلفو قشرونو ترمنځ اړیکې ټینګوي او په لړ کې دراز راز اوبېلابېلو انکشافاتو، اکتشافاتو، اختراعاتو او نورو پېښو په اړه دخلکو دپوهاوي او خبراوي له پاره زمینه برابر وي. پارسنۍ هغه وسیلې دي چې دجامعې دعامو اوخاصو خلکو ترمنځ اړیکې ټینګوي، په بل عبارت رسنۍ هغه تفریحي وسیلې دي چې دټولنې ټول قشرونه پرمختګ ته ترغیب کوي

درسنیو ونډې

رسنۍ په یوې ټولنې کې ډېرې ونډې لرسره کوي چې له هغو څخه کولای شو یو څو یې په لاندې توګه دیلګي په ډول راوړو

۱- د معلوماتو وړاندې کول: رسنۍ هغه وسیلې دي چې خلک په ډله ییز ډول له پېښو څخه خبروي یعني رسنۍ کولای شي په پوره وخت کې په زرګونو او آن په میلیونونو خلکو ته معلومات ورسوي

۲- ډله ییزه زده کړه: رسنۍ د ډله ییزې زده کړې ترټولو ښې وسیلې دي چې کولای شي په عام ډول خلکو ته زده کړه ورکړي او ټول هغه کسان چې له رسنیو سره مخه لري له دغې زده کړې څخه برخمن شي

۳- رسنۍ دتفریح اوسرګرمۍ له پاره ترټولو ښې وسیلې دي رسنۍ کولای شي چې خلک وخندوي او دهغوی په شونډو موسکا خوره کړي خوداخندول یوازې خندول نه دي بلکې یو پیغام هم لري یعني رسنۍ باید دنورو برخو تر څنګ کومیډي برخه هم ولري ترڅو وکولای شي چې دټولنې ستونزې په ښه ډول سره وڅېړي او خلک ترې باخبر کړي اوپوره

کله ترې واخلي

۷- مشوره ورکول: داسې رسنۍ هم موجودې دي چې دمختلفو وسیلو په واسطه خلک له هغوی سره اړیکې ټینګوي اوله هغوی څخه مختلف ډول مشورې غواړي، داکار یې له دې چې دمخاطب وخت اوپیسې مصرف شي ترسره کېږي دادرسنیو ارزښتونو یوه ژوره پوړي دغنده ده همدارسنۍ دي چې دخلکو په ژبې، کلتور ،فرهنګ اوعاداتو کې بدلون راولي خو باید متوجه واوسو چې په اسلامي ټولنوکې دالشویق او بدلون داسلام دمبارک دین له لارښوونو سره سم وي همدارنګه باید دهېواد داساسي قانون او درسنیو دقانون له موادو سره ټکرونه کړي دهاروند لاسول په اند رسنۍ دا درې مهمې ونډې لري

۱- دچاپېریال خارنه چې دا درسنیو خبري برخه ده

۲- ټولنیز پیوستون چې تفسیري اولارښودي نقش لري

۳- دفرهنګي میراث انتقال په دې برخه کې رسنۍ تعلیمي نقش لري

رسنۍ دېوې ټولنې دفرهنګ په پرمختګ کې مهم نقش او په ټلنې عصر کې دهرې ټولنې دپرمختګ دمحرکې قوې حیثیت لري او کولای شي چې دغه کارکونو ،فکرکونو فرهنګ ،نظم اوحساب ورکونو فرهنګ اوداسې نور رواج کړي دې یوهان په دې اند دي چې دیوې ټولنې پرمختګ اوعصري کېدل په رسنیو پورې اړه لري او له رسنیو څخه پرته غیرممکن دي ځکه رسنۍ دي چې خلکوته فکرورکوي البته دا په هغه صورت کې ممکنه ده چې له رسنیو څخه په رښتیني اودقیق ډول سره استفاده وشي خو که چیرې له رسنیو څخه په غیر اګاهانه ډول استفاده وشي اوونشي کولای چې په صحیح ډول په ټولنه کې شته ستونزې درک کړي نوپدې حالت کې به بیا په ټولنه بالندې تاثیرات منفي وي اودلې پرځای چې خپل فرهنګ نوروته صادر کړي ډېر دي فرهنګونه به خپلې ټولنې ته راوارد کړي په عمومي توګه ویلای شو که چیرې رسنۍ خپل فرهنګ په ټولنه کې تبلیغ نکړي نوبیا حتمي ډول دبهرنیو افکارواوفرهنګ په دهغو ځای ناستې شي نوضروري ده چې ډله ییزې رسنۍ خپل فرهنګ په ښه ډول سره ټولنې اوخلکوته یې تبلیغ کړي

عبدالرحمن ثاقب
دژورنالیزم پوهنځی

کتاب «یک قرن در تاریخ و افسانه» زیورچاپ یافت

حیات الله حلیم

سخن هویدا وسبرهن است که تاریخ آیینه عملکرد انسان هاي ما قبل و ما بعد میباشد ،بخصوص آیینه عملکرد های آنعده اشخاص که در ماضي زمام اموریک کشور را به حیث امپراطور ، پادشاه، صدراعظم ویا رئیس جمهور اعمال نموده باشد، پس تاریخ است که عملکردهایش برای قضاوت بعدي ها در صفحات خود تسجیل مینماید ، بشرط آنکه نگارنده و مورخ شخص منصف ، واقع بین و دور اندیش باشد و در تسجیل عملکرد هاي اشخاص فوق و حوادث دیگری که در زمام داری او در کشور مطبوعش رخ میدهد بگونه بی طرف ثبت وسجل نماید. طوریکه قبلاً اشاره شد تاریخ آیینه عملکرد زمامداران است این یک حقیقت روشن است ازینرو مورخ نباید در ثبت سجل وقایع هراس داشته باشد ونه هم از بیم گفتاري این و آن حقایق را کتمان نماید اگر تحت چنین شرایط قرار میگیرد بهتر است که قلم را در جیب بگذارد به هرصورت نگارنده جوان با استعداد و بی هراس کشور ما مصطفي (عمرزي) در سلسله چاپ آثار قبلي خود اینک کتاب دیگري بنام (یک قرن درتاریخ و افسانه) دربن اواخر نوشته که بتازه‌گی شرف چاپ یافته است نگارنده حتي الوسع سعي وکوشش نموده که عملکرد هاي خاندان (امرا) محمد زایي سلطنت محمد ظاهرشا و پدرش نادرخان ، دوران کمونست ها وحوادث خونبار ووحشت زای این دوره استیلای روسها که خلاف تمام موازین ملي و بین المللي بالاي خاک ما حمله ورشدند و سرانجام دوره مجاهدین با اعمال عملکردهایش تا زمان دوره ریاست جمهوري حامد کرزي بشکل بي طرف وواقعي ان در اوراق تاریخ خود سجل نموده است واگر از حق چشم پوشي نشود خوشبختانه که نویسنده از طرز تاریخ نگاري کاملا معیاري کارگرفته و مثل مورخین حسابي کشور ما تمام رمز های تاریخ نویسي را دران رعایت نموده است منطقي که دران بکاررفته است گویای این حقیقت است که مورخ مذکور هرگز زیر اثر این و آن نرفته و تمام مسایل را بدون هراس نوشته تحریر اورده که مصداق این ادعاي ما نگارش او در مورد زمام داري عبدالرحمن خان که به حیث امیر مستبد توانسته ، اورا سجل نموده که این تحلیل نه تنها از مصطفي عمرزي میباشد بلکي مورخین منشأ خریه قول متفق علیه عبد الرحمن خان را شاه مستبد خونریز ووابسته به حلقات استعماري عنوان نموده

است یک قرن در تاریخ و افسانه اثریست که حوادث صد سال اخیر دران سجل است یعني فشرده از رویداد هاي زمان عبدالرحمن خان تا زمان ریاست جمهوري حامد کرزي دران ثبت سجل شده ونیز فراتر ازآن مخزن معلومات جدید و بي طرف میباشد که خواننده را از زوایاي مختلف به عملکرد هاي حکمروایان قبلي این مرزو بوم اشنا میسازد طوریکه قبلاً گفته شد در صفحات این تاریخ درگام نخست بالاي دوران استبدادي عبدالرحمن خان روشني انداخته شده وسپس سلطنت و شخصیت امیر حبیب الله خان به حیث یک شاه (خوشگذران و عیاش) عنوان گردیده که تاریخ هاي دیگر نیز به چنین خواص امیر موصوف گواهي داده است سلطنت امیر امان الله خان به عنوان یک شخصیت (شیفته ملت و سرزمین) عنوان گردیده است که شا امان الله خان واقعاً محصل استقلال افغانستان بوده وسرانجام قربانی توطیه هاي حلقات استعماري توسط خود افغانها گردیده و از سلطنت طرد گردید رویهمرفته دوره حبیب الله کلکاني و شخصیت موصوف ، به حیث یک ... وسقې بااصل و ساده ثبت سجل گردیده و به تعقیب ان سلطنت محمد نادر خان به حیث ستمگر و ارتجاع ثبت وسجل گردیده و به راستی هم این شخص بود که با مهارت خاص حبیب الله کلکاني را از اریکه قدرت به دور انداخت و شان وشوکت خاندان محمد زایي را از سر احیا نمود بعد به سلطنت محمد ظاهر شا اشاره شده که زعامداري او تا زمانی به توپه تحت سایه صدارت کاکاي خود سپري گردیده ، اشاره شده و معلومات کافي بدسترس خواننده ها قرار داده است دوران ریاست جمهوري سردار محمد داود خان به حیث اولین رئیس جمهور افغانستان تشریح و معلومات کامل درمورد شهادت مظلومانه خود و فامیلش داده شده است آمدن دوران کمونست ها و اغاز صفحه هاي جهاد مردم افغانستان مباحث دیگریست که در لا بلاي اوراق این تاریخ گنجانیده شده است جالب تر ازان که در بخش پایاني کتاب تمام محتویات کتاب تحت عنوان ، در سیماي صد سال (مثني همانند کوهسار) تمام موضوعات کتاب ارزیابي گردیده و تشریحات کوتا بالاي عناوین مندرجه کتاب صورت گرفته است که مفهوم کامل را رسانده میتواند به وضاحت به نظر میرسد تاریخ (یک قرن در تاریخ و افسانه) که در ۵۵۶ صفحه به زبان دري به تیراژ یک هزار جلد در ماه جاري شرف چاپ یافته از جمله تاریخ هاي که سیر حوادث از زمان عبد الرحمن خان تا اکنون با تحلیل همه جانبه و استنباط کاملا علمي و اصولي درج گردیده و ما از دربار خداوند ج التجا داریم که نگارنده کتاب محترم عمرزي صاحب بتواند به تالیف همچو اثر علمي مفید دیگر نیز فایق اید

هر افغان باید د فساد پر ضد کلکه مبارزه وکړي

افغان دولت په دې هڅه او هاند کې دی چې د ۴۵ مې ګڼې فرمان له مخې فساد په قطعي ډول له منځه یوسي اوجرړې یې شنډې او وچې کړي چې په مرسته یې ټول افغانان ددغې ناوړې پدیدې له شر څخه خلاص او وژغورل شي او له دې لارې په پوره صداقت او شفافیت سره د ژوندانه په ټولو اقتصادي، ټولنیزو، فرهنګي، سیاسي او نورو ډګرونو کې د پرمختګ له پاره زمینه برابره شي افغان حکومت دا خپله اصلي او مهمه دنده بولي چې له فساد سره په کلکه مبارزه وکړي او په دې برخه کې ۴۵ مه ګڼه فرمان ته د عمل جامه ور واغوندي فساد د دولت اړیکې له خلکو سره کمزورې کوي او ترمنځ یې فاصله او بې باوري زیاتوي د افغانستان جمهور رئیس حامد کرزي ټولو اړوندو دولتي ادارو ته دنده سپارلې ده چې په خپلو ادارو کې سمون راولي او فساد له منځ یوسي ددغه ۴۵ مه ګڼه فرمان له صادرېدو تراوسه پورې نهه میاشتې تېرېږي چې بلې کولو ته وړاندې شوي دي، خو له بده مرغه په ادارو کې فسادونه لایخي له منځه نه دي وړل شوي او د خلکو زیاتې اندېښنې یې راپارولي دي د ولسي جرګې ځینو غړو هم په اړوندو ادارو کې د فسادونو شتون ته ګوته نیولې او ویلي یې دي چې باید په نښه شي، ودې نیول شي او د سختې سزا له پاره دې د قانون منګولو ته وسپارل شي چې د نورو فاسدو او فاسقو عناصرو د پند او عبرت لامل هم شي او په دې توګه له هېواده د فساد د ناولې او ناوړې پدیدې تقریبي تولې شي په هېواد کې د فساد په برخه کې زیاتې دنډوري کېږي چې ګڼې په افغانستان کې د فساد پر ضد هېڅ مبارزه نه ده شوې او نه کېږي حال دا چې افغان دولت په هېواد کې له فساد سره د مبارزې له پاره له یوولسو څخه زیاتې خپلواکې اداري او موسسې جوړې کړي او له فساد سره د مبارزې له پاره یې ګومارلې دي له اداري فساد سره د مبارزې د عالي اداري د رئیس عزیزالله لودین په وینا دغې اداري تېر کال د اختلاس او اداري فساد لږدې دوه سوه دوسیې لویې خارنوالۍ ته لېږلې دي په دې دوسیو کې داسې دوسیې هم شته چې د دولت په لوړ رتبه مامورینو پورې تړاو لري نوموړي له لويې خارنوالۍ څخه غوارې چې دا دوسیې ډېر ژر په پوره جدیت تر څېړنې لاندې ونیسي او له دې لارې دې فاسد او فاسق لوړ رتبه کارکوونکي برنډ او پر جزا دې ورسوي لودین له ځینو دولتي ادارو څخه داګیله هم کړې ده چې په فسادونو کې د ښکېلو کسانو د دوسیو د څېړلو په برخه کې صادقانه مرسته نه کوي او د دوسیو په څېړلو کې له ځنډ څخه کار اخلي وړاندیز دادی چې اړوندې عدلي او قضایي اداري باید لومړی له فاسدو او فاسقو عناصرو څخه پاکې او چاڼ شي او پر ځای دې صادق او مخلص کسان پر دندو وګومارل شي او هر افغان هڅه او هاند وکړي چې د فساد پر ضد مبارزه خپله ملي او دیني وجیبه وبولي او له دې لارې افغاني ټولنه له فسادونو پاکه کړي

مطیع الله شهاب دکابل پوهنتون
د ژورنالیزم پوهنځي دوریم کال محصل

د پښتو ځوان غزل (د پښتو غزل...

د انسانانو په مادي او معنوي خوښتنو او ددې خوښتنو په توازن او بیا د تصوف په اړتیا خبرې شوي او وریسې د پښتون قوم د زرګونو کلونو قدامت ته ګوته شوي او دعوی په ترغونو معتقداتو خبرې شوي، د پښتنو په پیرۍ او مریدۍ غږېدلی، د روښانیانو مبارزې یې یادې کړي، بیایې د تصوف تعریف کړی، په وحدت الوجود یې خبرې کړي، په پښتو ادب کې یې په تصوف رڼا اچولې، له روښانیانو نه رحمان بابا او عبدالقادر خټک ته را رسېدلی او بیا یې په شلمه پېړۍ کې د تصوف خپره ښودلې اود حمزه بابا پر تصوف غږېدلی او له همدې سره دا بحث را نغاړي

۵ د غزل کره وړه د دې اثر بل سرلیک دی، چې له اکبر زمینداوري نه یې را څېړې او دغزل فني خوا او لوازمات بیانوي او هم د نوي غزل نوښتونو ته ګوته کوي او د بحث په پای کې د غزل پر موضوع او منځپانګه غږېږي.

۶ « د پښتو غزل کې رواني اړخونه »، د دې اثر بل سرلیک دی، چې د غزل د اروایوهنې له پلوه د بېلابېلو اروایوهانو له نظره څېړي او بیا په پښتو غزل کې د دې نظریو ثبوت کوي.

۷ « غزلګو شاعر څوک دی؟» دا د لیکوال بل بحث دی، چې د غزلبول او نظم ویونکي شاعر ترمنځ کرښه باسي او هغه شاعر چې هم غزل لیکي او هم نظم نو کوم لوری یې چې په دوره وي او په کومه برخه کې چې مهارت او تشخص ولري، هغه نوم پرې ږدي.

۸ د کتاب بل سرلیک «د پښتو غزل رانسونکي» دی، چې د ځوانو غزل لیکونکولپاره شعرلي لارښوونې لري.

د ځوان لیکوال، خلاند لیکوال، دا زمانه د نویو خوښتنو او د پښتو غزل د نویو پړاوونو په کچ مچ کونو ولاړ دی او د نوي غزل نه خبرې له پلو پوزنه کوي، چې زه ددې کار ستاینه کوم، خو ورسره خو ویې پاتوبې لرم.

د کتاب لومړی سرلیک «تخلیقي کمیت ...» له څشکه چې لیکوال هم یادونه کړې، له دې کتاب سره ډېر تړاو نه لري او یوه عمومي خبره ده او کوم مسائل چې دی هغه بیانوي، نه یوازې د غزل د تخلیق لاسونه ته لري بلکې دا عوامل نوي غزل ته نوې تحرک او خوځښت هم ورکولای او د غزل د نوښت لپاره نوې زمینه برابرولای شي، نو که په کتاب کې نه وی هم ډېر اثر پرې نه غورځوي.

د کتاب دوهم سرلیک «تصوف او پښتو غزل» یوه ضروري خبره ده، ځکه تصوف او مینه د غزل اروا ده چې ښکلا هم وربخښي او رنګونه هم او په پښتو او آن ټوله ختیځه شاعرۍ کې ډېر ارزښت او اهمیت لري او خلاند صاحب یې هم تر ډېره حده له مهدې وتلی دی.

د کتاب درېیم سرلیک د غزل کره وړه د نویو ځوانانو لپاره لارښوده خبره ده، چې د غزل د بڼې او جوړښت او د موضوع او منځپانګې په اړخونو او تناسب غږېدلی دی.

«پښتو غزل کې رواني اړخونه » هم ښه بحث دی او د اروایوهنې د بهرنیو عالمانو ویناوې یادې شوې او بیا یې په پښتو شاعرۍ کې له رواني اړخ سره سم موضوعات یاد کړي دي د کتاب بل بحث غزلګو شاعر پاتې څوک ؟ هم مهم بحث دی، خو لږ څه نور وضاحت هم غواړي چې زه یې دلته په تنزیز سره کوم په پخوا وختونو کې نظم د شعر مقابل لوری و، نظم به منظوم کلام و، چې د یوې موضوع دبیانولو لپاره به وېل کېده، ډېرې معیار او پوخ جوړښت به یې درلود، خو شعریت به په کې نه و، په نظم کې به ناظمانو دیني لارښوونې، اخلاقي پندونه، طبي او نور موضوعات بیانول او روزنیز هدف به یې درلود، چې خلکو به یادول هم او د اړتیا پروخت به یې استناد پرې کاوه، داسې کسان هم وو چې هم به یې شعرونه ویل او هم به یې نظمونه جوړول لکه خوشحال بابا چې نوی دیوان لري را پاتې دی او هم یې ګڼ روزنیز نظمونه ویلي دي، لکه فضلنامه، طب نامه، اخلاقنامه، فالنامه، بازنامه او نور او په شعوري ډول یې خپله شاعري او نظمونه سره بیل کړي او په فضلنامه کې یې د دې ډول نظمونو جوړښت داسې ښودلی

دا سې کال چې د غشط دی یو کتاب مې په نسق دی
چې یې نوی بنیاد کښېږدم یو یادګار په جهان پرېږدم
ساده نظم یې دلته یې اشکاله یې لکه
په ضعف نحر وېلی تکلف څنې وتلی
چې اسان په یادول وی مختصر کښلی په
کېل وي
چې هرڅوک ورته وګوري نیک عمل وله وپوري

خو په شلمه پېړۍ کې چې شعري قالبونه مات شول، د بې شعریته نظم موضوع پر خپل ځای پاتې شوه او روزنیز کتابونه په نثر ولیکل شول، دا وخت د شعر لوری ټول اصناف نظم وبلل شول او غزل د نظم په مقابل کې ودرېده او په دې ترتیب شعر په نظم او غزل ووېشل شو

همدا وخت و کوم شاعر چې ښې غزلې وویلې هغه غزلبول شاعر وبلل شو او چاچې به نظمونه وویل، هغو ته د نظم د شاعر نوم ورکړل شو، چې خاطلې خلاند په بحث پرې کړی، خو دا چې وایي: نظم هغه کلام دی چې وزن او قافیه ولري: دا تعریف سم نه دی، ځکه په شلمه پېړۍ کې ازاد نظمونه هم را منځته شول، چې هغه تش وزن لري نور د قافیې او ردیف له بندونو نه آزاد وي همدا راز دی لیکي:« مرثیې نه څوک قصیده نه شي وېلی او قصیدې ته مرثیه نه شي وېلی » دا هم سمه نه ده، ځکه قصیده د ادب په شکلي وېش کې راځي او د شاعرۍ یو ژانردی، خو مرثیه د ادب موضوعي برخه ده اود موضوعاتو په وېش کې راځي، نو ځکه قصیده او مرثیه تناقض نه سره لري، بلکې په قصیدو کې ډېرې زیاتې مرثیې ویلې شوې، چې د شیخ اسعد سوري قصیده چې د غوري پاچا امیر محمد سوري په مړینه کې یې ورکانه پخوا ویلې او په دې مطلع پیلېږي

د فلک له چارو څه وکړم کوګار
زمولوي هرګل چې خاندي په بهار

ډېره ښه نمونه ده او را وروسته هم دا کار شوی دی.

خاطلې خلاند یوازې هغه شعرونه غزل بولي چې هر بیت یې ځانته خلاصه مفهوم ولري، څو که تسلسل په کې وي هغه غزل نه نظم بولي، خو حقیقت دا دی چې اوس هم منفردې او مسلسلې غزلې دواړې شته او شاعران یې په شېوه تازګی او بارکې وایي او د تغزل ښکلاوې په کې ځلیږي البته غزل نما نظم هغه شعر ته ویل کېږي « که د پخوانیو شاعرانو وي یاد لوستیو» چې یوازې نه یې د غزل وي یعني مطلع او مقطع ولري او د پښتو یې لومړی، مسرې، آزادي او دوهمه د مطلع په قافیه وي، نو تغزل، عواطفې، بارنکې او ښکلاوې ونه لري نور نوګران خلاند د نظم او غزل په ځانګړنو په او موږ بحث کړی ... هم یې د حمزه بابا د غزل بحث په څېړلی دی

تر دې وروسته د کتاب اصلي بحث او څېړنې ته را رسېږو چې هغه « د شلمې پېړۍ پښتو غزل په نویو پړاوونو کې دی» دا ډېر د پام وړ بحث دی او ترلمېندوروسته یې د شلمې پېړۍ د پښتو غزل ځانګړتیاوې او نوښتونه څېړلي او د غزل د مطرح شاعرانو په غزلو یې بحث کړی دی زه یوازې د دې څېړلې په په کې لږ اختلاف ورسره لرم، ځکه ده یو شاعر یاد کړی او بیا یې د هغه د غزل ښکلاوې او ځانګړتیاوې شمېرلي دي، چې دې کار د ده څېړنې ته د تذکرې بڼه ورکړې، نو که دا کار یې په بل ډول کړی وای، چې د شلمې پېړۍ د غزل ځانګړتیاوې او ښکلاوې یې یو په یو شمېرلې وای او بیا یې هغه شاعران یاد کړي وای چې دا ښکلاوې او نوښتونه یې پنځولي، په دې ترتیب به د غزلو تحولات یو ... یو شمېرل شوي او د هر تحول او بدلون (راتلونکه) کوونکي به د بېلابېلو نوښتونو ځلې او لارویان بلل شوي وای، مثلاً که ده ټیکلی وای چې د شلمې پېړۍ په غزل کې نوي سمبولونه دود شول چې له هغه نه یو هم پښتونولي وه، په دې کې حمزه بابا، ولي محمد طوفان، اجمل خټک او ... مخکښان وو یا دا وخت په غزل کې رومانیست غزولې وکړې چې اشرف مفتون، یونس خلیل او نور یې په پلنه وکړه او داسې نور زما په ترتیب کې که خلاند صاحب یې ومنې ونوسي بحث د پښتو غزل رنګلونکی ده چې ځوان غزلبول شاعر له پښې خوړې او پخې لارښوونې لري، خو خبره دانه چې شاعر لارښوونې نه اوري، هغه خپل شعر وایي او کله کله یې نوښتونه کېږي وي، هغه ادب څېړونکي وا برسېره کوي او ادبي پېښې یعنې اوس شعر پخول کېږي او بیا وروسته نه هغه نه قوانین او قواعد استخراجوي او ادبي نوښتونه یې شمېرل کېږي نو دا اثر زما له نظره د ځوان غزل په باب نوی او نه توجیه ډک اثر دی، نه ځوانانو سره ډېره مرسته کوي او د غزل په څانګه نوې رڼاوې اچوي، زه خلاند صاحب ته مبارکي ورکوم چې پوله یې ضروري ګڼم او د ادب مینه وال یې لوستنې او په غور لوستنې ته رابولم په درنښت

افغان اعلانات

شورای انکشافی قریه ده عربان ولسوالی گلدره در حلقه چاه لوله‌ای به عمق 150 معه نصب پایپ وفلتر ان به طور مکمل عرض داوطلبی قرارداد می دهد شرکت های که خواهش قرارداد اجرا داشته باشند ازنشراعلان افرهارا از شورای انکشافی قریه ده عربان ولسوالی گلدره یا به شماره هـــای 0773723511 - 077784034 و 0771104530 دریافت کرده میتوانند وخود شان ازنشراعلان الی یک هفته افرها را دو باره به شورای انکشافی قریه ده عربان بسپارند

◆◆◆◆

مدیریت اراضی ولسوالی سروبی موازی 625 مترمربع زمین بلند ابه بکر دولتی واقع کمپ شیرخان را برای مدت پنج سال به اجاره میدهد اشخاص وافرادی که خواهش اجاره گرفتن انرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز به مدیریت اراضی ولسوالی سروبی مراجعه نمایند

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی درسال 1392 بتعداد 500 پایه چوکی سه نفری را قرارداد مینماید

داوطلبان علاقمندان واجد شرایط می توانند معلومات بیشتر را از ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه اخذ وبرای دریافت شرطنامه بعد ازنشراعلان الی ختم میعاد بیست ویک روز کاری مراجعه نمایند افرهایک روز قبل ازتاریخ ضرب الاجل تسلیم داده میشود جلسه افرگشائی به روز بیست ودوم دایر میگردد واز داوطلبان دارای اهلیت و واجد شرایط دعوت به عمل می اید تا افر های سربسته خویش را مطابق شرایط به لسان های دری پشتو برای اکمال پروژه متذکره ارایه نماید

روش تدارکات باز داخلی افرها مطابق زمان ضرب الاجل که درج شرطنامه می باشد الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری وزارت دفاع ملی واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 7 تسلیم داده میشود وافرهای دیر رسیده بعد از ختم ضرب الاجل پذیرفته نمی شود تضمین افر مبلغ 390000 افغانی ویا معادل ان تضمین بانکی شرایط برای اهلیت تهیه اسناد تخنیکی مالی وقانونی می باشد

◆◆◆◆

ریاست معارف شهرکابل به ترمیم و رنگمالی لیسه های میرویس هوتکی ونسوان ذبیح الله حسام کاری انجنیران انکشاف تعمیرات ضرورت دارد شرکت های ساختمانی که خواهش داوطلبی اجرا داشته باشند درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات واقع سرای غزنی کارته چهار سپرده شرطنامه را ملاحظه تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست معارف ولایت کابل ازبودجه کمکی بانک جهانی ترمیم 20 پروژه در چهار ولسوالی ولایت کابل را به اساس داوطلبی باز داخلی وقانون تدارکات ملی قرارداد مینماید ازشرکت های ساختمانی واجد شرایط دعوت بعمل میاید تا اسناد داوطلبی را دربدل 1000 افغانی پول غیرقابل بازگشت الی یک روز قبل از افرگشائی ازریاست معارف کابل واقع خوشحال خان مینه بدست اورند افرگشایی پروژه مذکور 21 روز کاری بعد ازنشراعلان ساعت ده قبل ازظهر درریاست معارف تدویر یافته افرهای دیررسیده وانترنیتی پذیرفته نمی شود شرطنامه را ملاحظه نموده تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

نثاراحمد دوباب هنگر مخروبه تصدی که روز موازی 10375 مترمربع زمین ملکیت ریاست عمومی تصدی ارزاق در پارک های صنعتی پلچرخی میباشد به شرط ترمیم رایگان از پول شخصی شان بدون مطالبه مصرف برای مدت سه سال به کرایه ماهانه مبلغ چهل هزار افغانی قبول دار شده است موسسات واشخاصی که به جایداد فوق ضرورت داشته کرایه بیشتر بپردازد درخواست های خویش را ازنشراعلان الی بیست وپنج روز به مدیریت عمومی تهیه وتدارکات ریاست ارزاق واقع جوار سیلوی مرکز سپرده خود شان به روز مزایده حاضر شوند شرطنامه را ملاحظه کرده میتوانند تضمین اخذ میگردد

◆◆◆◆

امریت ثبت اسناد و وثایق حوزه دوم به اطلاع اشخاص افراد مراجع ذیربط میرساند که سید محمد میوند علومی ولد عبداللطیف به اندازه 347 مترمربع زمین را که واقع قلعه فتح الله خان میباشد ذوالیدی ترتیب می نماید درصورتیکه بالای مذکور یا جایداد شان کدام ادعا داشته باشند ازنشراعلان الی یکماه به امریت ثبت اسناد ووثایق حوزه دوم اطلاع دهند درغیران حق شکایت را نخواهند داشت

◆◆◆◆

ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل به اطلاع محمد برات ولد مراد علی مسکونه ناحیه ششم کابل میرساند تاجهت دعوی حقوقی وحیده بنت مسجدی به ارتباط نصب یک دربند حویلی واقع ناحیه ششم کابل ازنشراعلان الی بیست روز به ریاست دیوان مدنی محکمه حوزه سوم کابل حاضرشود درغیران فیصله غیابی صورت میگیرد وانگاه حق شکایت را نخواهد داشت

◆◆◆◆

ریاست فواید عامه ولایت لوگر درنظر دارد تا جغل اندازی واعمار دیوار استنادی سرک خامه قلعه سیدان پنجکهای که از اثر باران تخریب گردیده درمسیر سرک عمومی کابل لوگر خطوط سرک عمومی کابل لوگر نصب علایم ترافیکی در شاهراه عمومی و ولسوالی ها را به قرارداد میدهد اشخاصی که خواهش قرارداد اجرا داشته باشند ازنشراعلان الی بیست ویک روز کاری به امریت فواید عامه ولایت لوگر مراجعه نمایند شرطنامه را ملاحظه کرده تضمینات اخذ میگردد

◆◆◆◆

ریاست امور ساختمانی واداره ملکیت های وزارت دفاع ملی امورات حفظ ومراقبت جنراتور شفاخانه شهید سردار محمد داود خان شفاخانه نمبر 2 ریاست ساختمانی روابط خارجه کادر وپرسونل تصدی مسلخ کلوپ عسکری مدیریت ملبوسات وریاست لوژستیک عینیات و ستردرستیز را درسال 1392 قرارداد مینماید داوطلبان علاقمند واجد شرایط ازتاریخ نشراعلان الی ختم 21 روز کاری میتوانند با درخواست خویش بریاست اکمال وخریداری واقع خواجه بغرا مقیم گارد سابقه مراجعه شرطنامه ومشخصات را اخذ افرها یک روز قبل از جلسه افرگشائی اخذ وجلسه به شکل داوطلبی باز وپاکت سربسته به روز 22 دایر میگردد افرها مطابق ضرب الاجل زمانی که درج شرطنامه مشخص گردیده الی ساعت 9 بجه قبل ازظهر به ریاست اکمال وخریداری واقع بلاک نمبر 4 منزل اول اتاق نمبر 114 تسلیم داده میشود افرهای دیررسیده بعد از ختم ضرب الاجل زمانی پذیرفته نمی شود روش تدارکات داوطلبی باز داخلی تضمین افرمبلغ 400000 افغانی نقدا ویا بشکل بانک گرنتی به یکی از لسان های رسمی کشور دری یا پشتو اخذ میگردد

◆◆◆◆

HEWAD DAILY

هیواد

ورځپاڼه

د ۱۳۹۲ ل د چنګاښ ۲۶ مه د ۱۴۳۴ ق د رمضان المبارک ۸ مه د 17/7/2013

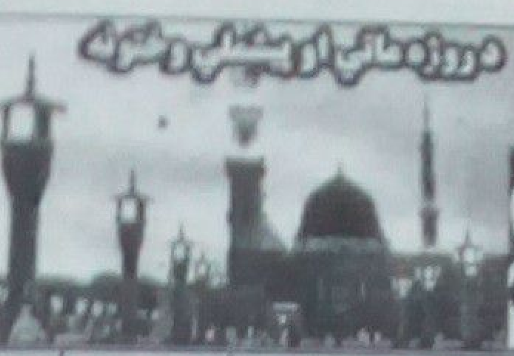

چارشنبه	پیشلمي	۳:۱۱	روژه ماتي	۷:۱۲
پنجشنبه	پیشلمي	۳:۱۲	روژه ماتي	۷:۱۲

هوا حالات

ښار	ورځ				
کابل	چارشنبه	لمر	لوړه 30°C	ټیټه 17°C
//	پنجشنبه	لمر	لوړه 35°C	ټیټه 17°C
لوګر	چارشنبه	لمر	لوړه 37°C	ټیټه 19°C
//	پنجشنبه	لمر	لوړه 38°C	ټیټه 20°C
پښور	چارشنبه	تندر او باران	لوړه 33°C	ټیټه 28°C
//	پنجشنبه	تیز باران	لوړه 36°C	ټیټه 28°C

د بهرنیو اسعارو په مقابل کې د افغانۍ بیه

دکابل د شهزاده سرای د صرافانو د رییس د معلوماتو له مخې، پرون له غرمې مخکې دبهرنیو پیسو په مقابل کې دافغانۍ ارزښت په دې ډول و:

- یو امریکایي ډالر پېرودل په 57/15 افغانیو پلورل په 57/20 افغانیو
- یو انګلیسي پونډ پېرودل په 85/40 افغانیو پلورل په 85/50 افغانیو
- د اماراتو یو درهم پېرودل په 15/45 افغانیو پلورل په 15/50 افغانیو
- یو یورو پېرودل په 74/20 افغانیو پلورل په 74/30 افغانیو
- یو سعودي ریال پېرودل په 15/15 افغانیو پلورل 15/20 افغانیو
- زر هندي کلداره پېرودل په 960 افغانیو پلورل په 970 افغانیو
- زر پاکستاني کلداره پېرودل په 550 افغانیو پلورل په 558 افغانیو
- زر ایراني تومانه پېرودل په 17/60 افغانیو پلورل په 17/70 افغانیو

بهرني لنډ خبرونه

میرکل له امریکا څخه د ریښتیني ژمنې تمه لري

امریکا د استخباراتي اداري NSA د رسوایي په اړه وویل چې دا د امریکا له حکومت څخه په دې اړه د بشپړې وضاحت غوښتنه کوي. دې له یوه جرمني تلویزیون سره په مرکه کې وویل چې د دوستو ملکو په توګه باید یو پر بل اعتبار هم وشي. میرکل همدارنګه وویل، د دې لپاره چې د امریکا کارونکي له استخباراتي ادارو څخه په دې ډول سره وساتل شي، باید په اړه کچه د شخصي احوالو او معلوماتو مقررات سخت شي.

د جرمني صدراعظمې انګلا میرکل له امریکا څخه غوښتي چې د استخباراتي ماموریت پر وخت د هغه هېواد ملي قوانین مراعات کړي. میرکل د امریکا د استخباراتي ادارې د رسوایي کارکوونکي ادارې سنوډن له خوا د ...

برما وايي ((ټول سیاسي بندیان خوشي کوي))

د برما ولسمشر وايي، چې د روان ۲۰۱۳ کال تر پایه به ټول سیاسي بندیان خوشي کړي. ولسمشر تین سین دا څرګندونې برتانیا ته د خپل لومړي سفر پرمهال له لندن کې د برتانیا له لومړي وزیر ډیویډ کامرون سره تر خبرو وروسته کړې دي. برما، چې په میانمار هم مشهوره ده ...

پوتین: د امریکا د فشار له امله سنوډن په مسکو کې پاتې دی

د بنګله دېش جګړه ییز اسلام پالی ګرم ختلی

جنوبي او شمالي کوریا د کایزونګ پر سر خبرې کوي

... شمالي او جنوبي کوریا له خپو میاشتو ... کې له دغه صنعتي پارک څخه خپل راهیسې د ټول شوي اقتصادي خاصي ... تول ۵۳۰۰۰ کارګران ایستلي وو ساحې کایزونګ د برنه خلاصولو په اړه له بهرنیو منابعو څخه

د ټانکرو چلوونکي د کابل ...

د نفتي موادو د ټانکرونو امنیت د عامه نظم د پولیسو پر غاړه دی. دغه چاره هغه مهال افغان کورنیو حکومتي پولیسو ته وسپارل شوه چې په تېرو څو کلونو کې د شخصي امنیتي کمپنیو د کسانو په اړه حکومت له شکایتونه وشول. د کورنیو چارو وزارت ویاند صدیق صدیقي که څه هم د تېلو د ټانکرو د یو شمېر خاوندانو اندېښنې او شکایتونه پر ځای بولي خو ټینګار کوي چې دوی ...

سوداګر دي تر دوو نورو میاشتو پورې له ترکمنستانه ...

خادم الحرمین الشریفین دي د پاکستان حکومت له ترهګرۍ ...

ستاسو اعلیحضرت دلاربوونواو مرستو غوښتونکي دي چې دغو له برکته افغانستان پاکستان اوسیمي ته سوله اوثبات راشي یوځل بیا ستاسو اعلیحضرت دپیرزوینو له امله دخپلې ... ملتي مراتب وړاندې کوم او دلوی خدای (ج) له دربار څخه ستاسو اعلیحضرت ته اوږد عمر روغتیا دژوند په ټولو چارو کې بریالیتوب، ... شاهي کورنۍ ته سرلوړي او ... هېواد وروړ ملت ته سوکالي غواړم

د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت د فرهنګ د ریاست خبرتیا

د زمري د میاشتې د اته ویشتمې نېټې، د هېواد د خپلواکۍ د ېېرنه ترلاسه کولو د کالیزې په ویاړ د ۱۳۹۲ هجري لمریز کال د ادبي او هنري جایزو سیالۍ، د تاریخ اود ادبي تحقیقاتو، شعر، داستان، طنز اونقد، ښکلو هنرونو، سینما، تیاتر، موسیقي، راډیو تلویزیون اود ژورنالیزم په برخو کې پیلېږي. له مینه والو لیکوالو او هنرمندانو څخه غوښتنه کېږي چې خپل آثار دې د روان کال د زمري د میاشتې ترلسمې نېټې پورې د افغان فلم په ودانۍ کې د فرهنګ ریاست د ادبي او هنري جایزو اداري ته وسپاري

د زیاتې خبرتیا لپاره دې ۰۷۹۴۳۵۴۰۲۴ ګڼه ټلیفون له لارې اړیکې ونیول شي.

اعلان وزارت اطلاعات وفرهنگ

وزارت اطلاعات وفرهنگ جمهوری اسلامی افغانستان ازوجوه عادی خویش در نظر دارد تا (پروژه تجدیدآهن پوش های بالای تعمیر ورنگمالی دیوار نمای سمت پارک وسایط وزارت) را تحت قرار داد نمبر (moic/ncs/002/92) ازطریق پروسه داوطلبی باز ملی (ncb) قرارداد نماید. داوطلبان شایسته واجد شرایط علاقمند میتوانند معلومات بیشتر ومجموعه مکمل شرطنامه را به زبان دری توسط درخواست تحریری ضم کاپی جواز معتبر شرکت ازمنزل پنجم مدیریت عمومی تهیه وتدارکات ریاست مالی واداری وزارت اطلاعات وفرهنگ ازساعت ۸ صبح الی ۲ عصر روزهای کاری مراجعه نموده شرطنامه بدست بیاورند.

شرایط شامل (قرارداد مشابه دریکی از۵ سال اخیر به ارزش مبلغ 1000000 افغانی تکمیل گردیده باشد)

آفر های سربسته باید عنوانی ادرس فوق الذکر ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۲۶ /۵/ ۱۳۹۲ تحویل داده شود. داوطلبی الترنتی مجازنیست وآفر های ناوقت رسیده رد خواهند شد. آفر ها درحضورداشت داوطلبان ویانماینده گان شان ساعت ۱۰ قبل ازظهر مورخ ۱۳۹۲/۵/۲۶ گشوده میشود. تمام آفر ها باید همرا باتضمین آفر به مبلغ 73000 افغانی (هفتادوسه هزار افغانی) شامل باشد.

افغانستان د نړیوالو رسنیو په هنداره کې

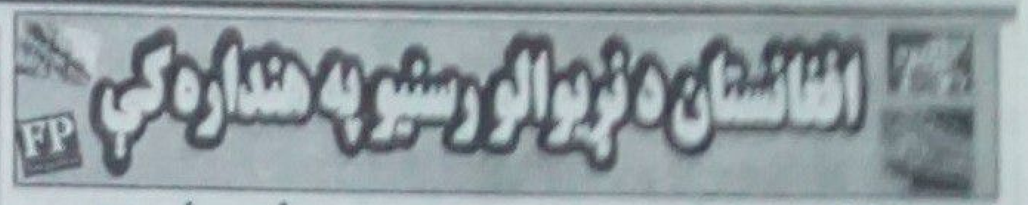

((د طالبانو مشران هم نه پوهېږي چې څه روان دي))

امریکایي والسټریټ ژورنال ورځپاڼه په افغانستان کې د سولې په اړه یوه مطلب کې لیکلي، دا چې ... د سولې د خبرو لپاره ... سیاسي دفتر پرانیست ... قطر ... خو له ... افغان ولسمشر حامد کرزي سخت عکس العمل وښود ... د طالبانو له لوري د اسلامي امارت د بیرغ او نښانو ... اعتراض په توګه د سولې په خبرو کې د خپل حکومت د پلاوي د نه ګډون خبره وکړه. د والسټریټ ژورنال په وینا، له هغه مهال راهیسې په دوحه کې د طالبانو قوماندان هم ورته خبره کړې او ویلي یې چې، که موږ غواړو سوله وکړو، نو د څه لپاره جنګېږو. برتانوي ټایمز ورځپاڼې بیا د افغانستان د بیارغونې په اړه یوه مطلب کې لیکلي، امریکا د خپلې نړیوالې پراختیایي اداري ((یو اېس اېډ)) له لارې غوښتل د سړک جوړونې د هغې مهمې پروژې په عملي کولو سره د خلکو زړونه لاس ته راوړي چې؛ ګردېز له خوست سره نښلوي او د حقاني شبکې د قدرت ترمرکزه غزېږي. خو شپږ کاله وروسته چې د دغې پروژې لګښت درې چنده زیات شوی او ۲۳۰ میلیونه ډالرو ته رسېدلی، تراوسه بې بواځې څه باندې له دریو یوه برخه بشپړه شوې ده. د ورځپاڼې په وینا، په افغانستان کې اداري فساد او د لوېدیځ بې ...

... د جګړې په باګر کې د طالبانو د منځنۍ سطحې قوماندان وايي؛ دوی نه پوهېږي چې، مشران یې څه کوي، ځکه دوی په دې اړه څېړي. اوازې اوري. د والسټریټ ژورنال په وینا، په لوګر ولایت کې د طالبانو یوه بل ... بې امریکایي کمپنیو ته ورکړي؛ خو هغوی بې کارونه نورو قراردادیانو ته ورکړي دي اوزن وایي، دوی له بانکي تضمین او بکسونو سره راځلل او هغو کمپنیو ته یې کارونه ورکړل؛ چې ترټولو ارزانه وې

له پاکستانه د اورپکو راوښتلو روان کال ...

د ولایتونو له مخې د محصلانو د منلو د ونډې ...

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو د معینیت خبرتیا

د پوهنې وزارت د تخنیکي او مسلکي زده کړو معینیت په پام کې لري چې د پرمختیایي پروګرامونو په لړ کې د (Voucher) د زده کړې د برنامې له لارې یو شمېر هغه بې‌ځایه او نارینه ځوانان چې د تخنیکي او مسلکي زده کړو له انستیټوټونو او مکتبونو څخه له دولسم او څوارلسم ټولګي څخه په روان کال کې فارغ شوي او یا د فراغت په درشل کې دي د آزموینې له لارې په دغې برنامه کې تنظیم کړي. مینه وال کولای شي د روان کال د چنګاښ د میاشتې په ۲۹، ۳۰ او ۳۱ مه چې د ۲۰۱۳ میلادي کال د جولای د میاشتې له ۲۰، ۲۱ او ۲۲ مې سره سمون خوري د نوم لیکنې لپاره او دغه راز د ۱۳۹۲ کال د زمري د میاشتې په ۷ مه چې د ۲۰۱۳ میلادي کال د جولای د میاشتې له ۲۹ مې سره برابره ده د آزموینې د نیولو په موخه د سهار په نهو بجو په دارالامان کې د اداري او مدیریت انستیټوت (ایما) کتابخانې ته ورشي. د اړیکې شمېره (077946299)

افغان اعلانات

کتونکې ډله

- سیدیوسف "شریفي"
- محمد صادق قلندري
- میر محمدی عزیزي
- قسیم "آرون"

دورځپاڼو رئیس ډاکترشمس الحق آریان فر ۰۷۹۹۳۲۵۸۵۰

رئیس او مسوول مدیر احمد زلمی شهباز ۰۷۰۰۰۷۸۵۷۸ ۰۲۰۲۳۰۲۱۳۰

مرستیال شاولي قرار ۰۷۹۹۳۱۴۵۰۶ ۰۲۰۲۳۰۲۱۲۹

سرپرست مسوول سکرتر شېرمحمد نظری ۰۷۷۲۰۳۴۷۱۵

ډیزاین احمدشاه سخي ۰۷۹۹۵۶۶۲۸۵

برېښنالیک hewad1948@yahoo.com

Dr: shamsulhaq Aryanfar, Head of Govt. Dailies

Editor-in-chief: Ahmad Zalmai (Shahbaz) 0700078578

Deputy: Shah Wali "Qarar"

د ورځپاڼې د وېش څانګه ۰۷۰۰۷۹۶۰۱۷۱ ۰۲۰۲۳۰۰۳۳۷

چاپځای د ازادۍ مطبعه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library